

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

4

til

den offentlige Examen

i

Ribe Cathedralsskole

1846.

Indhold.

1. Et Par Ord om Reformen i vort lærde Skolevæsen af
E. H. W. Bendtsen, Skolens Rector.
2. Skoleefterretninger for Aaret 1845—46 af Samme.

Ribe 1846.

Trykt hos Chr. sal. Høphoff.

Enhver Ben af det offentlige Underviisningsvæsen her i Landet maa vistnok yde den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler sin Tak for dens alvorlige Bestræbelser for at forbedre de Underviisningsanstalter, som henhøre under dens Bestyrelse. Og skal det end i Danmark i en ubestemt Fremtid være saa, at samtlige Arter af Skoler, lavere og høiere, skulle staae under særskilte Overtoriteter, og saaledes udvikle og forbedre sig hver for sig uden Eenhed i Ledelsen ovenfra, saa maa det dog vække Tilfredsstillelse, at desuagtet den af Mange ønskede Reform ved de lærde Skoler nu er fort saaledes frem, at dens endelige Afgjorelse nødvendigviis maa skee i Lobet af nogle faa Aar. Det fortjener ikke mindre Paaskjonnelse, at den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler i denne vigtige Omordning og Forandring af bestaaende Forhold er gaaet provisorisk tilværks, da dens Foranstaltninger saaledes ville kunne blive underkastede baade Erfaringens og alle Bedkommendes Provelse, forinden der gives dem Lovskraft, og derved muligen i visse Enkeltheder erholde begrundede Modificationer og Endringer. Man maatte derfor ret meget ønske, at Flere, medens det endnu er Tid, vilde udtale sig i Anledning af den provisoriske Plan for den udvidede Underviis-

ning i 3 af Landets Skoler, især forsaavidt de maatte være andre end de i Planen fremsatte Anskuelser om Midlerne til den lærde Skoleunderviisnings Forbedring. Opfordringen lyder ikke blot til Skolemændene, men ogsaa til de Fædre, som have Børn at sætte i Skolen, og til Enhver, som har Interesse for det offentlige Skolevæsen. Naar derfor ogsaa jeg har bestemt mig til ikke at lade nærværende Keilighed til at yttre mig om Reformen gaae ubenyttet bort, saa maa jeg forud erklære, at jeg ikke drives af nogen utidig Lyst til at sige imod eller til at sige blot noget Andet, end hvad allerede sagt er, men at Hensigten alene er efter Overbeviisning at fremsætte, hvad der i denne vigtige Sag forekommer mig at være det Rigtige. Det følger af sig selv, at jeg kun ganske kort opholder mig ved alt det Gode i den provisoriske Plan, hvis Bisaldsværdighed maa ansees for at være tilstrækkeligt motiveret, medens jeg derimod noget længere dvæler ved Ting og Indretninger, om hvis Hensigtsmæssighed jeg nærer Tvivl. Det kan vel være, at Udskilligt af hvad jeg anfører alt er fremsat af Andre, maaskee af andre Grunde, men der er ogsaa Udskilligt, som fortjener at siges oftere og af Flere, for derved lettere at beredes Indgang paa rette Steder.

Jeg antager nu, at Reformen, saaledes som den er fremstillet i den provisoriske Plan, uden nogen væsentlig Afvigelse, i sin Heelhed vil blive gennemført ved de 3 i Planen nævnte Skoler, for ved dem at samle en sikker Erfaring. Og saaledes vil da Afgangs = Examens første Deel i sin Fuldstændighed, uden mindste Estergivelse i Fordringerne, kunne afholdes den 1ste Septbr. 1851 og dens sidste Deel den 1. Septbr. 1852. Først til den Tid ville de 3 Skolers Rectorer kunne afgive en fuldkommen paalidelig, paa Erfaring støttet Dom om den ved deres Skoler indførte Reforms Hensigtsmæssighed og Udførbarhed. Imidlertid lader der sig

forinden a priori sige Meget for og imod adskillige Enkeltheder i Manen, der lader sig udhæve Meget, om hvis Gavnlighed ingen Tvivl kan opstaae og som altsaa strax kan indføres ved de evrige Skoler, naar ikke locale eller andre Hindringer møde. Men forend jeg gaaer over til at omhandle disse Enkeltheder, vil jeg med faa Ord angive, hvad jeg anseer for Reformens Hovedfortrin. Hertil horer først og fornemmelig, at den lærde Skoleundervisning nu vil komme til at udgjøre et afsluttet Hele for sig. Tilseru fandt den uhenstigtsmæssige Indretning Sted, at Underviisningen i de vigtigste Fag, navnlig i de classiske Sprog og Mathematiken, blev afbrudt i Skolen, for i 6 Maaneder at fortsattes og afsluttes ved Universitetet; det var saaledes Skolen formeent at lægge den sidste Haand paa sit eget Værk. Denne Sønderrivning af tilsammen hørende Dele er nu lykkeligen hævet og Skolen skal selv fuldende, hvad den har begyndt, en organisk Eenhed og Heelhed i Skoleunderviisningen er tilveiebragt. Med Hensyn hertil kan Underviisningen i de lærde Skoler med Rette siges at være udvidet, og naar Udvidelsen med alle dens Betingelser og Conseqventer var bleven indskrænket hertil, da vilde Reformen, efter min Mening, baade have været omfattende nok og — hverpaa Alt kommer an — udforbar.

Hvor omfattende Udvidelsen af Underviisningen i Skolens gamle Discipliner, som alle bibeholdes, er, vil sees af følgende Oversigt. Foruden hvad der efter den ældre Anordning skal præstere ved den endnu bestaaende Examen artium, fordres for Fremtiden endvidere:

1, 3 Dansk — en i det Hele grundigere og altsaa mere Tid krævende Underviisning i skriftlig og mundtlig Behandling af Sproget; dertil Bekjendtskab med den danske Litteraturs Historie og de vigtigste Værker i den skønne Litteratur.

- 2, i Latin — a, Oversigt af den latinske Literaturhistorie og de romerske Oldsager; b, saamegen Færdighed i Latinlæsning, at der ved den mundtlige Examen kan præsteres en Oversættelse og Forklaring af lettere Steder i en ikke læst prosaisk Forfatter; c, den latinske Stil længere end tilforn og uden Brug af Verica.
- 3, i Græsk — a, Oversigt af den græske Literaturhistorie, Mythologi og Oldsager samt heilighedsviis Bekjendtskab med det Vigtigste og Vidsværdigste af den græske Kunsthistorie; b, Læsning af en græsk Tragedie; c, ved den mundtlige Examen Oversættelse af et ikke forhen læst Sted af en lettere græsk Forfatter. Dette sidste siges kun i Motiverne til Planen, men ikke i denne selv.
- 4, i Hebraisk — et Utlæg af 15 Psalmer.
- 5, i Tydsk — heri tilsigtes en meget grundigere Underviisning end før, saaledes at Sproget skal kunne skrives correct, og desuden Bekjendtskab med det Væsentligste af den tydske Literaturs Historie. Det siges hverken i Planen selv eller i dens Motiver, om den tydske Stil skal udarbejdes uden Brug af Vericon, sjønt det vel er Meningens ligesom ved den latinske Stil.
- 6, i Fransk — en mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk.
- 7, i Historie — Mere af Folkenes Culturhistorie.
- 8, i Arithmetik — Figuringer af 1ste og 2den Grad, Algebra og Logarithmer.
- 9, Foruden den plane Geometri — Stereometrien og Plantrigonometrien.

Enhver Sagkyndig vil uden Tvivl indrømme, at denne Udvidelse, der i sig selv er saare ønskelig, deels ikke er ubetydelig, deels ikke vil kunne udføres uden en bedre Klasseinddeling og Disciplinernes hensigtsmæssigere Følgeorden. Thi det maa vel erindres, at Skoletiden ikke er ble-

ven udvidet, fordi Underviisningen i de forskjellige Fag er bleven udvidet. Skoletiden er, som før, normeret til 8 Aar.

Men foruden denne, som med Rette kan kaldes en organisk Udvidelse af Skoleunderviisningen, er Reformen, og deri kan jeg ikke være enig, gaaet et stort Skridt videre, idet den, uden at forøge Læretiden i Skolen, ja endog med Tilbeielighed til at indskrænke de daglige Underviisningstimeres Tal har inddraget i Skolens Cyclus en Deel Discipliner, som hidtil slet ikke have havt Plads i den, under Naaberaabelse af, at det er den lærde Skoles Bestemmelse at meddele sine Disciple Underviisning i alle de Videnskabsfag, hvoraf en grundig almindelig Dannelse bedst betinges*): ret som en denne kunde erhverves af et Menneſke i 8 Aar fra hans fyldte 10de til 18de Aar.

Alt Tillæget af aldeles nye Fag er temmelig anseeligt, vil skjennes af følgende Oversigt:

- 1, Aſtronomi og i Forbindelse hermed
- 2, mathematisk Geographi.
- 3, Naturhistorie (Zoologi, Botanik, Mineralogi**).
- 4, Naturlære (Elementerne af samtlige Physiſkens Dele medtages, Grundtrækkene meddeles af Læren om Varmen, Electriciteten og Magnetismen samt af Optiken, de vanskeligere Gjenstande mere med Slutningen af Skolecurset, da ogsaa Foredraget fornemmelig bør være rettet paa at vise Sammenhængen imellem Naturlærens enkelte Dele. Saaledes lyde Ordene i Motiverne p. 744).

Alt dette ſkal endvidere præſteres lært i de ſamme 8 Aar.

*) Begreberne alle og bedſt (Pr. VI. § I) ere ikke lette at conciliere.

***) I nogle Skoler har der dog før været givet Underviisning i Naturhistorie, men med et indſtrænket Timeantal og tildeels kun i de lavere Classer.

Det første Spørgsmaal, som nu opstaaer, er, om det virkeligt er muligt for Disciplene i den angivne Tid at tilegne sig denne Mængde af ganske nyt Kundskabsstof paa en grundig og dannende Maade; thi at bibringe dem en Høben Løse og overfladiske Kundskaber i alle disse Retninger er ikke en den lærde Skole værdig Opgave, men dette er heller ikke den provisoriske Plans Mening, idet den vil, at den lærde Skole ikke blot skal begynde, men ogsaa afslutte denne Underviisning, og forsaavidt er Reformplanen ganske consequent, naar den blot ikke i dette Punkt overstred Mulighedens Grænse. Seer man hen til, hvad der hidtil, vel med en mindre god Klasseinddeling, er præsteret i de 8, ja ikke saa sjelden 9 Aar, saa er der Grund til at betvivle Muligheden. Hertil kommer, at disse Discipliner optræde i Underviisningens Cyclus i deres hele Række — man kunde næsten sige paa en forstyrrende Maade — netop da man skal til at sammenfatte og afslutte flere af de ældre Discipliner, først i 6te de mindre vigtige tilligemed Religionen, siden i 7de Klasse alle de vigtigere Kæregjenstande, hvorpaa den hele humanistiske Dannelse berøer, tilligemed de matematiske Discipliner. Jeg frygter fer, at Man, idet Man tilsigter en grundig almindelig Dannelse og aandelig Modenhed, her imod sin Villie kommer ligesom til at overvælde de Unge med Kundskabsstof og hindre Aanden fra at modnes af de Kundskabsstræaler, som netop i de sidste Aar ikke maatte emtaages af andre. Det er dog aabenbart, at dersom almindelig Dannelse skal være det samme som Dannelse i Al, hvad det er godt at vide, saa kan ingen Skole paatage sig det Arbejde at meddele en saadan, mindst i 8 Aar, og ligesaa vist er det, at en grundig Underviisning i nogle færre, navnlig saa dannende, som de classiske, historiske og matematiske Discipliner, vil, i Ly af en christelig Religionsunderviisning, bevirke en langt større Aandsmodenhed, end om man tog en

Deel af Tiden fra disse og anvendte den samtidigt til Naturlærens og Astronomiens mange forskjellige Discipliner. Dog mener jeg ikke, at Ulempen fornemmelig opstaaer deraf, at der fratages hine nogle ugentlige Skoletimer, men deraf, at Underviisningen i disse fremmedartede Fag indvirke adspredende og hindrende paa Fremgangen i de nævnte vigtigere Discipliner. Og, som det synes, tillægges endog de physisk = astronomiske Videnskaber samme Betydning ved Afgangseramen, som alle de øvrige, Latinen ene undtagen. Rigtigere vil det uden Tvivl være, at disse Discipliner forblive, som hidtil, henlagte til Universitetet, for der tilligemed Philosophien at danne det Led i den almindelige Dannelse, som den lærde Skole, hvor gjerne den end vilde, ikke kan give i den til dens Omraade bestemte Tid. Skulde det virkelig være fornødent, at der i den lærde Skole gives et lidet Grundlag i Physiken, for at Universitetslæreren derefter kunde præstere bedre, da maatte dette meddeles i Forbindelse med Mathematiken, vel med samme Alvor, som en hvilkensomhelst anden Disciplin, der foredrages i Skolen, men kun i langt mindre Omfang og uden at optræde ved Examen som et selvständigt og afsluttet Fag. En saadan Concesssion for Naturlæren, ligesom ogsaa for Naturhistorien, er det maaskee muligt, at den lærde Skole med Nytte for sig og sine Disciple kan gjøre, men heller ikke større; thi ellers vil dens øvrige Dannelse ikke blive grundig, og denne Egenstabs ved sin Dannelse bør den lærde Skole ikke opgive til Fordeel for saakaldet almindelig Dannelse. Allting skal have sin Tid til at trives og modnes i. Det er ikke, fordi den lærde Skole mistjender Naturvidenskabernes vigtige Medvirkning til almindelig Dannelse, at den ikke kan optage dem som et Hovedfag i sin Underviisnings Cyclus, men fordi den ikke paa den Tid kan gjøre det uden Skade for sine egne vigtige Fag.

Men, kunde En sige, naar man nu er villig til at indrømme, at 8 Aar er vel lidt til at lære Alt det i, som den provisoriske Plan omtaler og foreskriver, vilde det da ikke være bedre at lægge 1 Aar til Skoleunderviisningen og f. Ex. gjør 7de Klasse toaarig, ligesom 6te, saa at Alt paa den Maade kunde have Tid til at opnaae Modenhed. Jeg mener nei; thi for det Første er det neppe pædagogisk rigtigt at holde Disciplene længere inden Skolens Dvang, da de paa Sidstningen længes efter det friere Universitetsliv, dernæst er det overanstændende for Landsbøvnerne paa een gang at beskæftige sig med saamange heterogene Færefag, som dog alle skulle behandles med lige Alvor, endelig troer jeg, at det er særdeles godt for de unge Studerende at have det første academiske Aar deels til at sunde sig i, førend de gjøre det vigtige Valg af et Studium, som skal anvise dem Virkekredsen for deres hele følgende Liv, deels til Studiet af de filosofiske Discipliner, Naturlære og Astronomi inclusive; her til kunde maaskee samtidigen føies propædeutiske Forelæsninger til de forskjellige Embedsstudier, som Enhver efter Behag kunde høre. Alle disse Fag kunne bedre og hensigtsmæssigere end i Skolen doceres ved Universitetet, hvor de have just dertil dannede Lærere og bedre videnskabelige Apparater — Noget, som Skolerne i lang Tid vil have i en høist usandskommen Forfatning. Paa denne Maade vil det første Universitetsaar, befriet fra alle sine forrige Ulemper, faae Indhold og Betydning, idet det meddeleer de unge Studerende, førend de gaar over til deres Embedsstudium (Fagstudium) et vigtigt Supplement til den almindelige Dannelselse, som det neppe kan eller bør være Skolens Opgave at give, saalænge Man ikke vil kassere en Deel af dens hidtil bibeholdte Underviisningsgjenstande. Der synes heller ikke at være tilstrækkelig Grund til at fritage Universitetet for at bidrage

Sit til Meddelelsen af en grundig almindelig Dannelse, især da dets Lærere i de Fag, som nu skulle rykkes bort fra Universitetet og føres ind i Skolen, ville som saadanne faae temmelig lidt at bestille, naar de ikke netop ere Lumina i deres Videnskaber, og eo ipso gjøre Jyldest for og paa deres Poster.

Naar altsaa Underviisningen i de lærde Skoler, som ovenfor anført, bliver udvidet og affluttet netop og alene i de Videnskabsfag, som maae anses for bedst skikkede til at uddanne Forstandsevnerne og skarpe Dennekraften, naar derhos Rector med det hele Lærerecollegium i Person stræber at vække og befæste Erkjendelse af og Afgjælse for Sandhed, Ret og Dyd, naar alt dette kan bevirkes forsvarligt udført, saa troer jeg ikke der er Grund til at reformere mere ved de lærde Skoler.

Efterat have talt om Underviisningens hensigtsmæssige Udvidelse og naturlige Begrænsning i Skolen, anerkjendt det Priselige i den trusne Foranstaltning, at Skolen nu selv skal fuldende, hvad den har begyndt, tilbageviiist de physisk-astronomiske Videnskaber til deres rette Sted og Tid i Underviisningens Cyclus, ville vi lidt nærmere betragte de valgte Midler til Maalets Opnaaelse. Og her er, efter min Anskuelse, det væsentligste og vigtigste Hjælpemiddel den udvidede Klasseinddeling, idet der nu skal være 7 Classer istedetfor, som for var Tilfældet, kun 4. Dette er en sand Forbedring af vor Skoleindretning; den er ogsaa den kostbarste af alle; thi den fordrer en betydelig Forøgelse af Lærerpersonalet, i det Mindste 4 Lærere mere ved hver Skole. Enhver Skolemand veed, hvormegen Hindring for Discipulnes Fremgang der ligger i den hidtil bestaaende Indretning med toaarige Classer, da Man næsten altid har flere Partier i hver Klasse, en Ulempe, som især er fælelig i de lavere

4
 Classer. I Virkeligheden faaer ofte hvert Parti kun $\frac{1}{2}$ Times Underviisning istedetfor en heel Times; thi det er meget vauskeligt for samme Lærer fuldstændigen at beskæftige 2 forskjellige Partier paa eengang; dertil udfordres en større Kraft og et mere practisk Greb end alle Lærere ere i Besiddelse af, og en vis Forstyrrelse kan i intet Tilfælde ganske undgaaes. Denne i sig selv væsentlige Skoleforbedring vilde naturligviis vinde betydeligt i Intensitet, naar den af mange omtalte Adjunct-Examen kom istand. Det er ikke let at indsee, hvilke Hindringer der kunne være for Iværksættelsen af en saadan Institution, om hvis Nødvendighed og Nytte saa mange vægtsfulde Stemmer for længe siden have yttret sig, især da den baade er let at organisere og ikke fordrer store Pengemidler. Af Motiverne til den provisoriske Plan sees ikke denne vigtige Sag at have været paa Bane, endskjønt den gjerne kunde have været et Udgangspunkt for Reformen; thi har Man blot dygtige og godt lønede Lærere, saa vil Alting gaae af sig selv, det er al Skoleforbedrings Alpha og Omega.

51
 Det andet Middel, hvorved Man vil virke til Skoleunderviisningens Forbedring er en Forandring af den Orden, hvori de forskjellige Læregjenstande i den hele Cyclus skulle følge efter hverandre. Ogsaa dette Middel er af Vigtighed, endskjønt den i Planens Motiver vedtagne Orden maaste burde noget modificeres. Her er gaaet ud fra det uden Tvivl rigtige Princip, at Underviisningen i Latin ikke bør begynde saa tidligt som før, men at de grammatiske Grundbegreber skulle læres igjennem Modersmaalet i Forbindelse med det tydske Sprog. Det har sikkert ikke været til Baade for Underviisningen og Dannelsen i det Hele, at der forhen har været tildeelt Latinen i nederste Klasse et Timeantal af indtil 12 Timer ugentlig; langt hensigtsmæssigere synes det at være, at dette Dvan-

tum Tid anvendes til andre for den Classescalder mere passende Læregjenstande, saasom af Sprog til Moderemaal og det beslagtede Lydst og til Udvidelse i den Classes øvrige Fag; med en saadan Fordømmelse vil der efter 1 eller 2 Aars Forløb med større Sikkerhed og kjendeligere Fremgang tages fat paa de gamle Sprog, saa at der i den sildigere Begynden paa dem ikke ligger enten nogen Mis kjendelse af deres Bigtighed eller nogen Frygt for, at der derfor vil blive præsteret Mindre i dem, da det meget mere tør haabes, at der ved en Omordning af Fagenes Begyndelsestid vil bevirkes en større Mødenhed i den hele Sprogkundskab. Derimod er jeg af den Formening, at det er rigtigere, at Latin indtræder et Aar tidligere, end Planen vil, i Undervisningens Cyclus, samt tidligere end Fransk, især da Til lærelsen af dette sidste Sprog ikke saalidet faciliteres, naar Man isørveien har lært Latin, hvorfra det kjendeligen nedstammer. Saaledes skulde da Latinen begynde i 2den Klasse, men ikke med mere end 6 ugentlige Timer (her kunde da i 1 Aar læres Declinations- og Conjugationslæren i Forbindelse med Læsningen af en lille Læsebog, og, naar saaledes Begyndelsesgrundene her vare indøvede, kunde Man i 3die Klasse forøge det ugentlige Timetal til 9 Timer, hvilket maaskee ogsaa kunde være tilstrækkeligt for de følgende Classer), derefter maatte Græskten følge i 3die Klasse med 6 ugentlige Timer, og Fransken i 4de Klasse, ligeledes med 6 (Græskten kunde saa i de følgende Classer muligen afgive 1 Time, Fransken successive flere). Paa denne Maade vilde det franske Sprog blive doceret ifkun i 4 Aar, men i Begyndelsen med et betydeligt Timetal og i cetaarige Classer, efterat god Kundskab i Latinen alt var vundet, og der kunde vistnok saaledes erhverves en saa god Indsigt deri, som tilsigtet er. Skulde imidlertid Noget, hvortil jeg dog

ikke troer der er Anledning, frygte for, at det baade paa Grund af Sprogets Vigtighed og Organernes mindre Veielighed i en noget fremrykket Alder (in casu dog kun det 11de Aar) er for sildigt at begynde paa Fransken i 1de Klasse, saa kunde der maaskee, især af den sidste Grund, begyndes i 3die Klasse, men da ikke mere end med 3 ugentlige Timer, da Græsken saavel formedelst dens Vanskelighed som Betydenhed i den lærde Underviisning ikke burde opsættes længere end til 3die Klasse. Det er iøvrigt Skade, at ingen Normallectionstabel er meddeelt, hverken i Motiverne til den provisoriske Plan eller i denne selv; det kan dog ikke feile, at en saadan indtil den mindste Detail har været discuteret og debatteret i de holdte Conferentser; Meddelelsen af en saadan vilde maaskee have forsonet Flere med Reformplanen, end Tilfældet nu er; dens Autorisation vilde dog ikke have været til Hindring for, at der ifølge bydende locale eller andre Grunde skete en eller anden liden Modification deri.

Jeg kommer nu til en Foranstaltning, om hvis Gavn lighed i Tidens Løb jeg nærer stor Tvivl, endskjont jeg seer den anprist i Motiverne som et virksomt Middel til at forbedre Skoleunderviisningen i flere Henseender, nemlig Hensættelsen af Examen artium til Skolerne selv, eller, rettere benævnt, Anordningen af en ved selve Skolerne afholdende Afgangsexamen, deelt i 2 Afdelinger med et Aars Mellemrum. Foreløbig bemærker jeg, at der, som Forholdene hidtil have været, har bestaaet en Tredeling af Proven:

- 1, Examen artium i Kjøbenhavn efter endt Skolekursus paa 8 Aar,
- 2, Examen philologicum ved Universitetet efter ½ Aars Forelæsninger, afholdt af Professorerne selv uden videre Control,

3, Examen philosophicum (deri tillige den egentlige Philosophi) ligeledes efter $\frac{1}{2}$ Aars Forelæsninger, afholdt af Professorerne selv uden videre Control.

I det Foregaaende har jeg tilfulde anerkjendt det Fortjenstlige ved Reformen i at afskjære Examen philologicum fra Universitetet, hvor den ved en unaturlig Adskillelse af sammenhørende Dele er henflyttet, og henlægge dens Discipliner til Skolen selv, som derved sikkes en friere og selvstændigere Stilling.

Om den ved Skolerne selv afholdende Afgangsexamen hedder det i den provisoriske Plan § 10, at den i Overeenstemmelse med Grundsætningerne og Formaalet for den hele der foreskrevne Reform af den lærde Skoleunderviisning, skal indrettes saaledes, at den ikke indskrænker sig til en blot Kundskabsprøve, men at den tillige bliver en sand Modenhedsprøve, hvoraf det, saavidt saadant overhoved ved en Examen er muligt, kan kjendes, hvilken almindelig videnskabelig Dannelse og aandelig Modenhed Candidaten under det tilbagelagte Skolekursus har erhvervet og opnaaet.

Herved er først at bemærke, at ingen Examen i og for sig, hvor godt og hensigtsmæssigt den end er indrettet og paa hvilket Sted den end afholdes, kan bevirke, at Kundskaber og Aandsmodenhed ere tilstede, men kun paa en meer eller mindre sikker Maade bevise, om de ere tilstede. Tilveiebringelsen af den tilsigtede Kundskabsmasse og aandelige Modenhed maa altsaa seges alene i Provens Forudsætninger 3: i den hele foregaaende Skoleunderviisning fra første til sidste Klasse; naar denne kun er anlagt efter en rigtig Plan, naar Grændserne for dens Omfang ere rigtigt bestemte, naar de nødvendige Kæremidler ere der, naar Underviisningen dertil meddeles af dygtige og samvittighedsfulde Lærere, da kan Skolen trossig arbejde frem mod det foresatte

Maal, og, naar den anseer sine Disciple for at have opnaaet den tilsigtede Modenhed, dimittere dem med sit Testimonium. Det bliver da Statens Sag at underkaste de Dimitterede en saadan Prøve, hvori den finder den sikreste Garanti for, at Skolen har opfyldt sin Bestemmelse, og af hvis Udfald Det til Embedsstudium ved Universitetet og i Forbindelse med andre udforderlige Qualificationer Ret til academiske Beneficier betinges.

Jeg har ovenfor kortelig antydet, hvilke jeg anseer for de vigtigste indvortes Betingelser for en Skoles Flor, og hertil er det, at den provisoriske Man foier Indretningen af en ved selve Skolen afholdende Afgangsexamen istedetfor den for alle Skoler fælleds Examen artium i Kjøbenhavn, der betegnes som en Skoleunderviisningen hindrende Institution.

Dg hvorfor er da nu Examen artium en saa skadelig Institution?

I Motiverne til dens Afskaffelse hedder det S. 72—23: „Det har været bemærket og ved Erfaring viist sig, at, ligesom det ligger i Sagens Natur, at enhver Prøve med Hensyn til Resultatet, der derved skal vise sig, er af en mere eller mindre usikker Charakter, saaledes maa naturligtviis denne Usikkerhed i høi Grad foreges, naar Prøverne afholdes af Mænd, der ikke i Forveien have havt mindste Keilighed til at kjende Examinandernes Kundskaber og Mandsmødenhed i det Hele. Dertil kommer Indflydelsen af denne Examen=Indretning paa Retningen af Disciplenes Arbeids- og Forberedelsesmaade i det Hele. Fra det Tidspunkt, da Disciplen begynder at rette Tanken paa den forestaaende Examen artium, indtræder i Almindelighed ogsaa hos ham en ubetinget Retning af al hans Stræben ene og alene mod Examen=maalet, og Hovedsagen for ham er egentlig kun den,

hvorledes han skal tilfredsstille Examen's-Fordringerne, medens det er og bliver ham mindre magtpaaliggende, hvad virkelig Frugt han egentlig kommer til at høste enten i Henseende til Kundskaber eller Aandsdannelse, hvilket naturligvis maa have en skadelig Indflydelse paa den Maade, hvorpaa han benytter Lærernes Veiledning, og disse selv kunne ikke undgaae en vis Nødvendighed, eller i det mindste Antagelse af en vis Nødvendighed, af at have samme Maal bestandig i Sigte, da Skolens og deres egen Reputation og Tilfredsstillelse altid væsentlig beroer paa, hvorledes deres Dimisser staae sig til Examen. En anden skadelig Indflydelse har Examen artium paa Skolens Underviisning i det Hele. Ikke blot Omfanget og Maalet i ethvert Underviisningsfag, men ogsaa Metoden i selve Underviisningen, bestemmes og rettes efter de Fordringer, som vedkommende Examinatorer stille ved Examen. Følgen bliver, at der i Skolerne i Almindelighed arbeides mere paa at indprænte og befæste det Befalede og Udfrævede, end paa at frembringe almindelig Nødenhed og paa at duelliggjøre for eget selvständigt Studium; der søges af Skolen snarere at bibringe Disciplene en vis positiv Kundskabsmæssig end at lede dem ind i Videnskabens Aand; Underviisningen selv bliver til en Ræsen til Examen, og ikke efter sit Diemed en Forberedelse til sand videnskabelig Dannelse."

Altsaa skulde ifølge dette Examen artium gjøre Proven langt usikkert (Jeg mener, at Examen artium kunde og burde gives en Form, hvorved Proven blev baade paalideligere og sikkert end Afgangsexamen ved Skolerne selv, hvorefter nedenfor), den skulde have Indflydelse paa Retningen af Disciplenes Arbeids- og Forberedelsesmaade i det Hele (dette er i Sandhed en god Indflydelse af Examen artium, saafremt den virkelig kan blive en paalidelig Kundskabs- og

Modenhedsprøve, gid alle Disciple fra deres Indtrædelse i Skolen af Kunde have Tanken rettet paa Landsmodenheds Prøve, men det ligger ikke i den menneskelige Natur), den skulde gjøre Discipelen ligegyldig for, hvad Frugt han egentlig kommer til at høste enten i Henseende til Kundskab eller Landsdannelse (det vil nok den ordentlig organiserede og vel betjente Skole tilligemed en hensigtsmæssigt indrettet Examen artium forhindre), den skulde friste Lærerne til bestandig at have Examenmaalet for Die (ja gid alle Lærere ville betænke, at hver eneste Times Underviisning skal bidrage Sit til at Modenhedsprøven kan bestaaes og i denne Forstand hver Dag have Examen for Die), den skulde have en skadelig Indflydelse paa Skolens Underviisning i det Hele, den skulde hemme en rigtig Methodes Anvendelse og Gjennemførelse (slige Bestyrdninger troer jeg vore Skoler let kunne vise fra sig, og at den hele Underviisning i Methode og Udførelse er saaledes indrettet, at de derefter Underviste kunne tilfredsstille kundige og samvittighedsfulde Examinatorer, er ganske i sin Orden; derimod have Skolerne nu og da havt Feilighed til at klage over en eller anden Examinators utilfredsstillende Afsærd — en Ulempe, som ved en Reform af Examen artium let kan haves.)

Endstjont de korte Modbemærkninger, jeg parenthetisk har vedsoiet de Ulemper, som Motiverne til den provisoriske Plan tillægge den nuværende Examen artium (om at reformere denne Examen synes der slet ikke at have været Tale) forhaabentlig kunne bidrage Noget til ikke at betragte den fra saa ugunstig en Side, skal jeg nu strax søge at motivere dem noget nærmere, saasnart jeg faaer anført Noget af hvad der med Rette kan siges imod at Skolerne selv afholde Afgangsexamen. De Ulemper, som en saadan Examen fører med sig, ere især disse:

1, En Sammenligning mellem de forskjellige Sko-
lers Præstationer bliver fuldkommen umulig — en Fordeel
ved en for alle Skolers Dimittender fælleds Examen, der
navnlig for Overbestyrelsen er af megen Bigtighed. Man
kan nu for Fremtiden sige: saamange Skoler, saamegen For-
skjellighed i Dimittendernes Vedemmelse. De beskikkede Ex-
amenscommissarier ville som Censorer ikke have nogen Ind-
flydelse, uden hvor Skolens egne Lærere ere af forskjellig
Mening; thi hines Botum gjelder efter Anordningen $\frac{1}{3}$.
Skal dertil, som ved de hidtidige Artiumölistor, Udfaldet af
de forskjellige Skolers Afgangsexamina aarlig bekjendtgjores,
for at Publicum deraf kan gjøre sig en Forestilling om Sko-
lernes Bestaafenhed, saa er der aabnet disse en viid Mark
til Vilkaarlighed. I Forbindelse hermed staaer en storre
Usikkerhed i at begrunde Tildelelsen af academiske Beneficier
(et ikke uvigtigt Punkt) paa Afgangsexaminernes Udfald;
thi det vil nu lettere end før hende sig, at af 2 Dimittender,
som ere lige i Kundskaber og aandelig Modenhed, den ene
faaer 1ste, den anden 2den Charakter, naar de ere ved for-
skjellige Skoler. Den objective Gyldighed, som Examen ar-
tium, især naar den modtager en noget fuldkommere Indret-
ning, absolut maa have, falder nu ganske bort.

2, Disciplene ville for Fremtiden paa en Maade di-
mittere sig selv. Det hedder nemlig i den provisoiriske
Plan's § 15: „Enhver af Skolens Disciple, som har til-
bragt to Aar i 6te Klasse eller eet Aar i 7de Klasse, har
Afgang til at indstille sig til respective første eller anden
Deel af Afgangsexamen, uden at Skolen kan nægte ham
paadant. Dgsaa i det Tilfælde, at en Discipel, som har
gjennemgaaet 6te Klasse, efter afholdt Hovedexamen er er-
klæret umoden til at optrykke i 7de Klasse, har han dog Ret
til, hvis han ikke vil forblive i Skolens 6te Klasse for at

2*

opnaae den manglende Modenhed, at forlange sig admitteret til Afgangsexamens første Deel, forinden han forlader Skolen, og kan han derefter, naar han ved privat Veiledning anseer sig tilstrækkelig forberedt, indstille sig til Afgangsexamens anden Deel, dog ikke ved nogen anden Skole end den, ved hvilken han har underkafstet sig Examenens første Deel.“ Denne Bestemmelse ryster den gamle Skole i dens Grundvold. Disciplene ere nu, naar de have siddet deres Tid ud, berettigede til at indstille sig ved Afgangsexamens tvende Dele, ligegyldigt, om de have været dovne, om de ved flet Opførsel have gjort sig uværdige, om de med særdeles gode Evner have gjort en dertil ikke svarende Fremgang. Saaledes kan Middelmaadighed let blive Følgen af denne Indretning, og Sandsynligheden heraf stiger med de mange nye Læregjenstande. Mange, som ikke have Anlæg dertil, ville løkkes ind paa Studeringernes Bane, ville blive Studenter og aldrig faae den tilsigtede Embedsexamen.

3, Rectors og øvrige Læreres Ansvarlighed med Hensyn til Afgangsexamens Udfald hæves paa en vis Maa- de som Følge af hvad der nylig om Dimissionen er anført, da det ikke tillades at holde dem tilbage, med hvis Fremgang og Forhold de ikke ere tilfredse; Rejection ved Examen vil for Lærercollegiets Vedkommende tabe den Betydning, som den før havde.

Uden videre at ville udvikle disse Punkter, troer jeg, at det af det Anførte vil kunne skjønnes, at Anordningen af Afgangsexamina ved Skolerne selv ikke alene ikke vil gjere den tilsigtede Nytte, men at den endog i Tidernes Lob, især under en mindre kraftig Bestyrelse, kan soraarsage en vis Slaphed og Stagnation. Da den foreløbig besluttede Control i den Form, hvori den er, ikke synes tilstrækkelig, saa

har Staten nu for Storstedelen ikkun moralske Garantier for Skolernes Betjening.

Den for alle Skolers Dimittender fældede Examen artium i Kjøbenhavn er en god Bæfter og Controllour for Skolerne, naar den blot bliver reformeret i enkelte Punkter. Til den nu bestaaende Artiums væsentlige Mangler henhører især: 1, at den ikke er en tilstrækkelig Modenhedsprøve; 2, at den kan give Anledning til stor Vilkaarlighed; 3, at den ikke er nogen selvstændig Statsinstitution. — Men alle disse Mangler kan der let raades Bød paa. Det er rigtigt, hvad der siges i den provisoriske Plan, at det er Skolernes Opgave at bevirke aandelig Modenhed for de Unge, som betros dem, og ikke blot at meddele et Aggregat af mangehaande positive Kundskaber; derpaa skal altsaa deres Stræben gaae ud. Men spørges der nu, hvoraf eller hvorved det bedst bevises, at Landsmodenheden er tilstede, saa bliver Svaret: af den skriftlige Prøve, ja næsten ene og alene af de skriftlige Arbejder, naar de gives i et passende Antal, kan Landsmodenheden sees og bedømmes. Indrømmes Sandheden heraf, saa maa jeg strax bemærke, at det er aldeles ligegyldigt, i hvilket Locale de Dimitterede sidde og udarbejde dem, om i Kjøbenhavn eller i de respective Skoler, og at Skolerne selv helst maae ønske, at Opgaverne, som gives af Fremmede, ogsaa maae blive udarbejdede under Andres end deres egen Inspection; endog det mindste Skin af mulig Favorisering bør Skolen bede sig forskaaet for, især da, som der siges i Motiverne, Skolens og Lærernes egen Reputations og Tilfredsstillelse altid væsentlig beroer paa, hvorledes deres Dimisser staae sig til Examen. Hverledes nu Examen artium i denne Retning bedst kunde reformeres, der til kan den provisoriske Plan selv give Anviisning, idet den ved de 3 Skoler fordrer flere Udarbejdelser, saasom med

Rette 2 i Mathematiken, 1 tydsk Stil, 1 dansk Udarbeidelse af et Emne af almindeligt Indhold. Til at udelukke en passende historisk Opgave fra den skriftlige Prøve er der neppe tilstrækkelig Grund; det vil kun bidrage Lit til at nedfælde Agtelsen for det saa vigtige historiske Studium i vore Skoler, som dog i denne Henseende indrømmes at overgaae de tydske; ligesaalidt seer jeg, hvorfor man skal udelukke den religiøse Afhandling; disse 3 danske Udarbeidelser ville i Forbindelse med de 2 mathematiske, de 2 latinske og maaskee 1 græsk tilstrækkelig kunne vise Bedkommendes Landsmodenhed. For at Examen artium altsaa i denne Retning kunde blive en paalideligere Modenhedsprøve end før, behøvede Man blot at forordne præsteret: 1) Udarbeidelse af de 3 omtalte danske Afhandlinger; 2) af 2 latinske — Stil og Versen (uden Brug af Hjælpemidler); 3) en græsk Versen (uden Hjælpemidler); 4) 2 mathematiske (efter Bestaffenheden uden Hjælpemidler, eller med de dertil fornødne); 5) en tydsk Stil (uden Hjælpemidler). Skulde disse 9 Opgaver endnu synes utilstrækkelige til at vise Dimittendernes Landsmodenhed, eller paa den anden Side forekomme Noget at være for mange, da vil jeg blot anføre, at vi selv eller vore ældste Brødre have skrevet indtil 16 Opgaver til Examen artium (s. Forordn. ang. Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet. 1805).

Den anden Ulempe ved den nuværende Examen artium er, at den giver Anledning til Vilkaarlighed. Som Indretningen nu er, saa berøer Bedømmelsen af Præstationerne i hver Disciplin, især ved den mundtlige Prøve, paa en enkelt Universitetslærer, som selv vælger Examinationsgjenstandene, selv examinerer og selv ene og alene censurerer. Herved sætter Staten virkelig for stor Lidd til Enkeltmand, og at der især i Fortiden har været Grund til Afske fra Skolernes Side over en vilkaarlig Behandling af deres Dimisser,

troer jeg er saa almindeligt bekjendt, at der ikke behøver at tales derom. Ulempern er strax høvet ved foruden den Examinerende at bestikke 2 Medcensurer.

Den tredie Afsigt imod Examen artium i dens nuværende Skikkelse er, at den ikke er en selvstændig Statsinstitution. Som bekjendt staaer baade Universitetet og de lærde Skoler under en fælleds Overbestyrelse, nemlig den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler. Begge ere for sig selvstændige Underviisningsanstalter, idet Universitetets forskjellige Faculteter især ved Forelæsninger og Skriveskoler forberede til Embedsexamina (hvilke naturligviis heller ikke burde afholdes af vedkommende Lærere selv, men af selvstændige Examencommissioner), de lærde Skoler meddele almindelig Dannelse og navnlig afslutte den hele humanistiske. Det synes altsaa ikke at være i sin Orden, at en enkelt Professor ved Universitetet gives uindskrænket Magt til at bedømme de lærde Skolers Dimittender. Rigtigere vilde det uden Tvivl være, om Overbestyrelse udnævnte egne Examencommissioner, bestaaende af Universitetslærere og Skolemand, 3 Medlemmer for hvert Fag, som aarlig havde at afholde i Kjøbenhavn en for alle lærde Skolers Dimissioner fælleds Mødenheds- og Kundskabsprøve. Det betydningssfulde Navn Examen artium kunde godt vedblive. Jeg antager som afgjort, at Examen artium, indrettet paa denne Maade og fortaget af kyndige Mand, vil blive en langt sikkrere Prøve end en Afgangsexamen ved Skolerne selv, fortaget af deres egne Lærere. Jeg vil her slet ikke tale om alle de Ulemper baade for Skole og Universitet, som vilde opstaae af, at nogle af Universitetets Professorer skulle reise rundt om i Landet til forskjellige Tid og være Medcensurer ved Afgangsexamina, om hvilken Tid det vil rove for deres egentlige Kaldsforretninger o. s. v. Derimod er det

et væsentligt Gode ved den for de lærde Skoler fælleds Examen artium, at den kan være expederet i en Tid af 3 Uger og for alle paa cengang.

Saavidt om de væsentligste Punkter i Reformen. Jeg vil endnu tilføie Lidet om nogle Enkeltheder i den provisoriske Plan. Om Aldersparagrafen (§ 3), som har været Gjenstand for streng Paatale, maa man vel indromme, at den er affattet i for bestemte Udtryk; men dette seer kun lidt slemt ud paa Papiret; in praxi vil det vist ikke have videre Fare; thi har det ved en Optagelsesprøve viist sig, at en Aspirant virkelig har Modenhed og Kundskaber til en høiere Klasse end hans Alder berettiger ham til, da vil der neppe fra Bedkommendes Side være Noget i Veien for, at Landsmodenheden og ikke Alderen bestemmer Aspirantens Plads i Skolen. Distrikt kunde iøvrigt Loven ved en noiere Bestemmelse have forebygget Collisionstilfældet.

Med Hensyn til Skoleaarets Inddeling, da synes den trufne Bestemmelse at afholde Halvaarsexamen i Slutningen af Februar og Hovedexamen i Slutningen af Juli at være mindre beqvem. Udgangspunktet for Inddelingen bør være Aarets 2 Hovedferier, nemlig Jule- og Semmerferien; umiddelbart foran disse bør resp. Halvaarsexamen og den offentlige Marsexamen afholdes; thi ellers vil Juleferien have samme uheldige Veliggenhed i det ene Semester, som den gamle Semmerferie havde i Heelaaret, dernæst er det ikke behageligt at begynde et nyt Semester lige Dagen efter, at Man er bleven færdig med det meget trættende Examensarbejde, en Ubehagelighed, Man alt har havt Leilighed til at erfare efter sidstafholdte Examen i Februar; det er baade billigt og naturligt at have nogen Hvile efter en Examen, især naar dette kan skee uden Tab for den bestemte Læsetid. Det vilde derfor være rigtigst at afholde Halvaarsexamen umid-

delbart før Juleferien, den offentlige Marsøxamen i første Halvdeel af Juli Maaned umiddelbart før Sommerferien. Skoleaaret vilde da omtrent komme til at begynde i Midten af August. Den egentlige Kæsetid i begge Semestre vilde ved denne Inddeling blive ligelang, medens derimod nu det sidste Semesters Kæsetid i Virkeligheden ikke er saalidet kortere end det første. Bequemheden og Behageligheden af denne Skoleaarets Inddeling har jeg i en Deel Aar prøvet i Fredericia, hvor jeg fik det inddeelt paa den omtalte Maade. I Forbindelse hermed vilde det være passende at afholde Examen artium i Juli istedetfor i October.

Heller ikke Afgangsexamen ved de respective Skoler falder nu bequem i Begyndelsen af September, just paa den Tid, da Skoleaaret i dets Ryhed og Friskhed skulde begynde med Liv og Kraft. Nu derimod ville Lærerne og Rector ofte kaldes bort fra deres Skoletimer, før at være tilstede ved Examen, Vicariationer og Sammenlægninger af Classer ville til liden Vaade for Underviisningen ikke kunne undgaaes, kort Skolens Orden og jævne Gang vil blive forstyrret. Hertil kommer det Uhyggelige for Lærerne at begynde det nye Skoleaar med det anstrængende Examensarbejde, ligesom de endte det gamle. Skal endelig den omtalte Afgangsexamen vedblive at bestaae i sin nærværende Skikkelse ved Skolerne selv, da bør den, efter min Formening, afholdes samtidigt med Skolernes offentlige Marsøxamen.

Til Slutning vil jeg med et Par Ord omtale 2 Skrifter, som have underkastet den provisoriske Plan en grundig Bedømmelse og som man maa ønske have tildraget sig alle Bedømmendes Dmærksomhed: det ene er af Rector emeritus Prof. Suhr (Om Reformen i de lærde Skoler. Kbhavn

1845), det andet af Forstanderen for Borgerdydsskolen paa Christianshavn, Mag. M. Hammerich (Om den proviseriske Underviisningsplan for Metropolitan-skolen, Odense Kathedralskole og den lærde Skole i Søding. Kbhavn 1846.) De ere begge skrevne med særdeles megen Sagskundskab og fortjene at læses af Enhver, som har Interesse for Skolesagen. Dog er der eet Hovedpunkt, hvori jeg maa afvige fra begge Forfattere, det er det om Examen artium's Henlæggelse til Skolerne selv. Prof. Suhler anseer endog denne Anordning for det Priseligste ved den hele Reform. Han omhandler den Sag i sit Skrift S. 16—18, og antager, at Preven paa den Maade vil blive paalideligere, deels fordi længere Tid nu kan anvendes paa den (det er et Spørgsmaal, om det vil blive Tilfældet), og deels fordi de to af Censurerne, som ere Examinandens egne Lærere nogenledes i Forveien kjende hans Fremgang, og altsaa under Voteringen ikke udelukkende lade sig bestemme af Examinationens altid noget tilfældige Udfald (Saaledes vil jo Examen's Udfald paa en Maade være prædestineret, og den fremmede Medcensur komme til at spille en hoist ubetydelig Rolle. De af mig udhævede Ord kunne have en meget farlig Virkning). Examen, siger Prof. Suhler videre, vil tabe en Deel af det Forvirrende og Ængstende, som den har for den mere tilbageholdne og undseelige Ungling, da han ikke skal fremstille sig for en aldeles ubekjendt Examinator og kan være rolig for ikke at blive adspurgt om Det, som aldeles ikke er blevet foredraget i Skolen. (Examen vil paa denne Maade blive lettere, men ikke paalideligere. Jvfr. Mag. H. S. 26. Nutidens Unglinger ere desuden i Almindelighed ikke altsfor tilbageholdne og undseelige; lade de sig forvirre og ængste, saa har det vistnok andre Grunde end den, at de fremstille sig for en ubekjendt Examinator; ogsaa er i denne Henseende Profes-

forernes Humanitet bekjendt, ifald en siebliffelig Forvirring skulde paaferme en Examinand). Hvad den meget omtalte Examensrepetition angaaer, da er den indtil en vis Grad baade nødvendig og nyttig og liggende i enhver Examens Natur. S. 51—54 kjenner Prof. Suhrl tilbage til denne Materie og seger at forlene sig med den previsoriske Plans § 15, der berettiger enhver Discipel til at indstille sig til Afgangsexamen uden Skolens foregaaende Erklæring om hans Qualification. Hvorom jeg ovenfor S. 19 har udtalt min Mening.

S. 21—32 kæmper Prof. Suhrl med Barme for Bibeholdelsen af det latinske Sprog som første Grundlag for den formale Dannelse og høiere Sprogunderviisning, og mener, at det, naar Alt kommer til Alt, er Nyttighedsprincipet, som har fremdraget Lydsken. Dette er dog neppe saa; jeg vil her blot tilføie til hvad jeg ovenfor har yttret om Sagenes Folgeorden, at, fordi Lydsken af de fremmede Sprog har faaet første Prioritet i den lærde Underviisning, derfor har den ikke faaet den største Prioritet.

S. 32—39 siger Prof. Suhrl nogle saunde Ord om den altfor store Mængde af heterogene Kæregjenstande, som er optagen i den lærde Underviisnings Cyclus og let vil kenne til at overvalde Disciplene og svække det freidige Mod, den Mandens Friskhed og Livlighed, som for den studerende Ungdom er saa enskelig og for dens videre Udvikling saa uundværlig. Mag. Hammerich, S. 6, mener endog, at Man kan sige, at der herefter i den lærde Skole skal indbefattes en heel Realskole for nyere Sprog og Naturvidenskaberne, og det, foier han til, en Realskole, hvis Lige Man her i Landet ikke har seet uden paa Papiret. Hvad Naturvidenskaberne angaaer, har han vistnok fuldkommen Ret;

Fordringerne i Tydsk og Fransk troer jeg nok at den lærde Skole skal kunne præstere opfyldte.

Side 40—42 giver Prof. Suhr nogle gode Vink om Underviisningens Behandling i de nederste Classer, S. 45—48 taler han om de nødvendige Egenstaber hos Lærerne, og om disses foregaaende Dannelse samt om Anordningen af en Lærerexamen.

Mag. Hammerich drofter i sit ovennævnte Skrift med filosofisk Skarpsindighed den lærde Skoles egentlige Opgave, Midlerne, den bør betjene sig af til at fremme sit Formaal og Maaden, hvorpaa den bør anvende dem, og kommer derved til det Resultat, at Underviisningen efter den provisoriske Plan vil blive altfor polyhistorisk, at Skolen selv vil blive udsat for betydelige Congestioner. De classiske Studiers Bigtighed og Nytte udhæves med Rette, ligesom ogsaa Underviisningen i Modersmaalet. Mag. Hammerich hører til dem, som mene, at det islandske Sprog i Tiden vil komme til at indtage den Plads i i den lærde Skoleunderviisning, som nu indrennes Tydsken. „I Islandsk“ — siger han S. 21 — „have vi ikke blot hvad vi have i Tydsk, men langt Mere: et nærmere beslægtet og fuldstændigere udpræget Sprog, fremmed nok til at holdes ude fra vort Modersmaal og ved grammatisk Overenssæmmelse med Græsk og Latin bedre skikket for hin forberedende Sprogunderviisning. Som Stammesprog til det Danske skjærper det vor Sands for Modersmaalets Reenhed, og baade Indhold og Udtryk i de Skrifter, der have gjort Island navnkundigt, fører os ind i vore Stamfædres Liv, som det havde formet sig, før det blev berørt af en rigere, fremmed Kultur, der har forædlet os, men trængt vor Følelighed tilbage. Saaledes stiller det islandske Sprog sig ved Siden af de classiske, om hvilke der ovenfor var Tale: disse for-

binde os med Europa, hiint med Norden. Men bliver der nu Spørgsmaal om, hvad der skal foretages for at hævede Islandsk den Plads, der tilkommer det i vor lærde Dannelse, saa maa man vel erindre, at det ikke er Skolens Kald at gaae i Spidsen for nogen ny Udvikling, men kun at sætte den igjennem, naar den har vundet Afdømt. Thi Skolen er en Anstalt, gjennem hvilken den ældre Elægt overleverer sin Dannelse til den yngre, og hvad der gjærer i Tiden maa derfor klares, inden det kan komme Skolen til Gode. For den med nogen Fynd tør antage sig det Oldnordiske, maa der ikke blot være Ordbøger og andre Hjælpenidler tilstede, men den vorne Ungdom ved Universitetet maa vise umiskjendeligt Trang til at indhente, hvad der er forsomt, og fremfor Alt maa der danne sig en offentlig Mening, der ikke lader det være nok med at ønske det nye Lærefag optaget i Skolerne, men ogsaa er villig til at tilstede saadanne Indskrænkninger i den øvrige Underviisning, at det kan trives; thi der er allerede saa mange Fag, at de tage Lyset fra hverandre. Maa ske vil man, hvad Sprogunderviisningen angaar, erkjende, at det er den lærde Skoles Sag at lægge en fast og dyb Grundvæld og sende Disciplene dygtige og dannelige ud i Livet, men ikke at bringe dem saa vidt i nyttige Færdigheder, at de ved Udtrædelsen kunne skrive correct Tydsk og oversætte fra Dansk til Fransk. Dog hvorledes end Sagen stiller sig: først naar den er afgjort, bør Skolen træde til, men vil da forhaabentlig heller ikke lade vente paa sig."

Den sidste Deel af Mag. Hs. Skrift afhandler Afgangsexamen's Indretning og indeholder mange rigtige Bemærkninger, som i deres Hæelhed maae læses hos ham selv. Med Rette gjør han opmærksom paa det Mislige i den nye Charakterberegning, der tillægger alle Fagene lige Betydning

ved Hovedkarakterens Bestemmelse (f. E. Ug. for Udarbeidelse i Modersmaalet og Mdl. for Fransk = Ug. for Fransk og Mdl. for Udarbeidelse i Modersmaalet), og lader deres Værdi aftage efter en geometrisk Progression (f. Ex. 12 Udg. + 1 Mdl. = 12 Mg. + 1 G.) I denne Anledning siger Mag. H. S. S, at det forekommer ham, at Man efter samme Consequents maatte sætte alle Statens Embedsmænd paa lige Løge, forsaavidt de ikke kunne reduceres.

Mag. H. siger paa flere Steder i sit Skrift, at Skoletiden er bleven forlænget med 1 Aar, hvilket ikke er Tilfældet, da 8 Aar er den sædvanlige Tid i de kongelige Skoler.

I „Fædrelandet“ for 29. October 1843 staaer en Beretning af Professor, Rector Ingerslev om den af endeel Skolemænd fra Hertugdømmerne, Oldenburg, Hamburg, Lübeck og Mecklenburg den 3die og 4de October 1842 i Ekevig afholdte Forsamling, samt et motiveret Forslag til lignende Forsamlinger af danske Skolemænd. Det er Skade, at der ikke allerede i den Retning er virket Noget hos os, men det vil alligevel ikke være forsildigt nu at begynde derpaa, da der rimeligviis ikke vil udkomme nogen ny Skoleforordning, førend Prøvetiden ved de 3 Skoler er omme. Indflydelsesrige Personer eller Mænd, som blot have Interesse for Sagen og boe paa passende Samlingssteder, vilde vistnok gjøre sig velfortjente af Skolevæsenet ved i dette kritiske Tidspunkt at bringe Sagen i Gang.

Efterretninger

om

Ribe Cathedralsskole

for

Skoleaaret 1845—46.

Characterer,

tildeelte de fra Ribe Cathedralsskole dimitterede Candidater ved Examen artium i Maret 1845.

Candidaternes Navne.	Udarbejdelse i Møderom.	Ratin	Ratinff Stil	Græff	ſchraiff	Religion	Geographi	Hiſtorie	Arithmetik	Geometri	Lybf	Frank	Hoved- Charakter.
1. Koch, C. S. .	Laud.	Laud.	H.ill.	Laud.	Laud.	Laud.	L.p.c.	H.ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
2. Greibe, N. C. .	H.ill.	L.p.c.	H.ill.	Laud.	L.p.c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
3. Bruun, C. T. E.	Laud.	Laud.	H.ill.	Laud.	L.p.c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
4. Tvede, N. . .	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
5. Tvede, S. P. N.	Laud.	Laud.	H.ill.	Laud.	Laud.	H.ill.	Laud.	Laud.	Laud.	L.p.c.	Laud.	Laud.	Laudabilis

1. Lærerpersonalet og Fagfordelingen.

I Lærerpersonalet er i dette Aar ingen videre Forandring foregaaet, end at de 2 constituerede Lærere, Cand. theol. E. R. Salto og Cand. theol. A. P. M. Leth, under 20. April d. A. allernaadigst ere blevene udnævnte til Adjuncter.

Skolens samtlige Lærere med de dem tillagte Under=viisningsfag og Timer ere altsaa for Tiden følgende:

Rector Bendtsen: Latin og Græsk i øverste Klasse (13 L.) samt 1 Time i hver af de 3 nederste Classer 16 Timer.

Adjunct Adler: Historie og Geographie i de 3 øverste Classer, og Græsk i Cl. 3 og 2 . 24 L.

Adjunct Thorup: Religion og Hebraisk i Cl. 4 og 3, Latin i Cl. 3, samt Kalligraphi i de 3 nederste Classer 26 L.

Adjunct Jacobi: Dansk og Fransk i alle Classer, Religion i Cl. 2 og 1 24 L.

Samme: Gymnastik i alle Classer 4 L.

Adjunct Salto: Mathematik og Naturhistorie i alle Classer, samt Historie og Geographi i Klasse 1 26 L.

Adjunct Leth: Tydsk i alle Classer, Latin i Cl. 2 og (1) 25 L.

Timelærer Syphoff: Sang i alle Classer 2 L.

Hvormange ugentlige Timer der have været tillagte hvert Fag i de forskjellige Classer, viser nedenstaaende Schema:

Sagene:	Cl.	IV.	III.	II.	I.	Summa.
Danſk	2	2	3	9	16	
Latin	8	8	8	8	24	
Græſk	5	4	4	8	13	
Hebraiſk . . .	2	2	8	8	4	
Tydiſk	2	2	2	6	12	
Franſk	3	3	2	8	8	
Religion . . .	3	2	2	3	10	
Historie	4	3	3	3	13	
Geographi . . .	2	2	2	2	8	
Arithmetik . .	3	2	3	4	12	
Geometri . . .	2	2	8	8	4	
Naturhistorie .	8	1	2	2	5	
Kalligraphi . .	8	2	3	4	9	
Sang	1	2	2	2	2	
Gymnaſtik . . .	2	2	2	2	4	
<hr/>						
Rectorſ Time .	8	1	1	1	3	
<hr/>						
Summa	39	40	39	38	147	

Det vil af dette Schema ſees, at her er ſteet den Tillem্পning til den proviſoriſke Plan, at iſtedetfor Latin i næderſte Claſſe er Underviisningen i Danſk og Tydiſk bleven udvidet og ſamme tillagt de Latinen forhen tildeelte 8 Timer. Dog maa jeg bemærke, at, da de 2 ældſte Diſciple havde læſt noget Latin iforveien, ſaa have diſſe To tillige havt en daglig Lectie i Latin, medens Claſſens 7 øvrige Diſciple i de forrige latinſte Timer ere blevne underviſte alene i Danſk og Tydiſk. Denne Tillem্পning vil medføre adſkillig Forandrung i Læreplanen for næſte Aar.

Med Hensyn til Rectors ene Time i hver af de 3 nederste Classer, da er den i 3die Klasse, ligesom ifjor, blevent anvendt til latinske Extemporalier; i 2den Klasse ere Disciplene blevene ovede i mundtlig at gjengive enkelte Stykker af H. P. Holsts danske Læsebog i et sammenhængende Foredrag, saasom: Altertavlen i Sorø, Bartholomæusnatten, Bæveren, Alpeplanterne, Sukkerrørets Historie o. fl.; undertiden have de ogsaa skrevet nogle latinske Exemppler. I nederste Klasse ere anstillede Dvælses af samme Art, som i 2den Klasse, efter Molbechs danske Læsebog; til mundtlig sammenhængende Gjengivelse ere lærte: Christian den Fjerdes Tapperhed, Cæsars Erkjendtlighed, Aristides, de to Vandringer, Livets Band, Mennekeslægtenes Fremgang ved Opfindelser, Fædres landskjarlighed o. fl.

Den egentlige Lektionstabel har været ganske, som ifjor, med Undtagelse af, at der i nederste Klasse istedetfor de 8 latinske Timer har været 5 danske og 3 tydske foruden de tilforn disse Sprog tildeelte resp. 4 og 3 Timer; s. Programmet for 1845 S. 42—43.

2. Disciplene.

Ved den offentlige Skoleexamen i September 1845 var Discipeltallet 30; af disse dimitteredes til Universitetet 5, hvis Navne og Charakterer ved Examen artium ere anførte ovenfor S. 32. Efter Examen indmeldtes 1, nemlig E. S. Bollemose af 2den Klasse, og optoges i Skolen følgende 7 nye Disciple:

- 1, Hans Daugaard, en Søn af Stiftsprovst Daugaard i Ribe (Cl. 3).
- 2, Gabriel Michael Friis, en Søn af Pastor Friis i Brøns (Cl. 2).
- 3, Albert Andreas Genrich Christian Gottlieb, en Søn af Pastor Gottlieb i Hvidding (Cl. 1).

- 4, Peter Børn Feilberg, en Søn af Pastor Feilberg i Vester-Vedsted (Cl. 1).
- 5, Thorvald Julius Diderichsen, en Søn af Toldinspecteur Diderichsen i Holstebro (Cl. 1).
- 6, Carthesius Kliefer Joachim Andersen, en Søn af Stiftscaasferer Andersen i Ribe (Cl. 1).
- 7, Thøger Teilmann Stris, Broder til Nr. 2 (Cl. 1).

Skoleaaret 1845—46 begyndte saaledes med 31 Disciple; i Aarets Løb udmeldtes S. Daugaard af 3die Klasse, for privatim at fortsatte Studeringerne, og Michael Koch, en Søn af Pastor Koch i Allerup, optoges i 3die Klasse efter Halvaarseramen. Skolens 31 Disciple ere for nærværende Tid fordeelte i de 4 Classer paa følgende Maade:

IV Klasse.

- 1, Kjær, Ludolph Ove, en Søn af Stiftsphysicus Kjær i Ribe.
- 2, Juel, Christian Julius Halsdan Berg, en Søn af Byskriver, Krigsraad Juel i Ribe.
- 3, Riis, Andreas Christian, en Søn af Landmand Riis, Eier af Seemgaard.
- 4, Koch, Victor Christian, en Søn af Pastor Koch i Allerup.
- 5, Kjær, Jørgen Johan, en Broder til Nr. 1.
- 6, Laurberg, Lauritz, en Søn af Sognepræst for Bredsten og Skibet Sogn, Provst Laurberg.
- 7, Flensburg, Christian August, en Søn af Landmand Flensburg i Navnholdt.
- 8, Randrup, Frederik Erhardt Michael, en Søn af afdøde Stiftsphysicus, Justitsraad Randrup.
- 9, Thurah, Christian Henrik, en Søn af Pastor Thurah i Ribe.

III Klasse.

- 1, Kleisdorff, Lessor, en Søn af Kjøbmand Kleisdorff i Ribe.
- 2, Pontoppidan, Hans Jørgen, en Søn af afdøde Sognepræst i Hvidding, Pastor Pontoppidan.
- 3, Jørgensen, Jørgen, en Søn af Skolelærer og Kirkesanger Jørgensen i Ribe.
- 4, Borchsenius, Johannes, en Søn af afdøde Sognepræst i Høne, Pastor J. A. S. Borchsenius.
- 5, Seilberg, Henning Frederik, en Søn af Pastor Seilberg i Bester-Vedsted.
- 6, Solst, Thomas Martinus, en Søn af afdøde Sognepræst for Herbek, Pastor S. L. Solst.
- 7, Bertelsen, Edvard Thomas Gottlob, en Søn af Amtsforvalteren i Ribe, Kammerraad Bertelsen.
- 8, Koch, Michael, en Søn af Pastor Koch i Allerup.

II Klasse.

- 1, Aagaard, Jacob, en Søn af Bagermester og Borgerrepræsentant Aagaard i Ribe.
- 2, Romann, Vilhelm August, en Søn af Pastor Romann i Bryndum.
- 3, Svind, Christian Alexander, en Søn af Løldbetjent Svind i Ribe.
- 4, Friis, Gabriel Michael, en Søn af Pastor Friis i Brønø.
- 5, Tvede, Levin Levinsen, en Søn af Procurator Tvede i Ribe.

I Klasse.

- 1, Bertelsen, Ludvig Carl Frederik, en Broder til Nr. 7 i 3die Klasse.
- 2, Müller, Christian Theodor, en Søn af Kjøbmand og Standerdeputeret Müller i Ribe.

- 3, Andersen, Carthesius Elieser Joachim, en Søn af Stiftscaßerer Andersen i Ribe.
- 4, Seilberg, Peter Bern, en Broder til Nr. 5 i 3die Cl.
- 5, Gottlieb, Albert Andreas Henrich Christian, en Søn af Pastor Gottlieb i Hvidding.
- 6, Diderichsen, Thorvald Julius, en Søn af Toldinspecteur Diderichsen i Holstebro.
- 7, Kjær, Conrad Carl, en Broder til Nr. 1 og 5 i 4de Klasse.
- 8, Bendtsen, Bendt, en Søn af Skolens Rector.
- 9, Friis, Thøger Teilman, en Broder til Nr. 4 i 2den Klasse.

3. De i Skoleaaret gennemgaaede Børsa.

Dansk.

(Adjunct Jacobi i alle Classer.)

IV Klasse. Thorsens Literaturhistorie er gennemgaaet fra § 16 til Enden, og jevnsideß hermed er Classen bleven gjort bekendt med enkelte af de forefaldende Forfatteres vigtigste Frembringelser. Nogle Digte ere udenadlærte til Recitation. Classen har repeteret og nærmere indevet Reglerne i „Borgens Beiledning“ for Anvendelse af Troper og Figurer, ligesom ogsaa Tillæget i samme Bog. Nogle Dvælsere, saavidt Liden har tilladt det, bleve anstillede i mundtligt Foredrag. Classen har skrevet een Udarbeidelse ugentligen hjemme, og 1 Time er paa Skolen ugentligen bleven anvendt til Stiløvelser.

III Klasse. Holsts profaiske Læsebog er bleven benyttet til Dplæsning, Gjengivelse af det Dplæste og Analyse, og af den poetiske Deel ere nogle Digte udenadlærte til Recitation. Bengiens Grammatik er gennemgaaet fra Orddannelseslæren til S. 118. I Borgens Beiledning er læst Affnit-

tene om den gode Stils Egenfaber og om Troperne. Thortsens Litteraturhistorie er gjennemgaaet forfra til Sousveræniteten. En Stil er ugentligen bleven skreven hjemme og 1 Time om Ugen anvendt til Stiløvelser paa Skolen.

II Klasse. Høsts prosaiske Læsebog er læst forfra til S. 47; af den poetiske Deel ere en Deel Digte udenad lærte til Recitation. Bojesens danske Sproglære er læst forfra til S. 31. De halve Timer i Dant er anvendte til skriftlige Øvelser.

I Klasse. 4 ugentlige Timer ere anvendte til Skrivøvelser efter Dictat. De øvrige 5 ugentlige Timer ere iaar under Adjunct Leth blevene anvendte til Læsning og andre mundtlige Øvelser. Molbechs Læsebog gjennemlæst; af Kroesings poetiske Læsebog ere adskillige af de historiske Digte lærte udenad. Bojesens Grammatik er gjennemgaaet, dog saaledes, at de fleste Anmærkninger ved første Gjennemlæsning ere oversprungne.

Latin.

Rector i øverste Klasse, Adjunct Thorup i Cl. 3, Adjunct Leth i Cl. 2 og 1.)

IV Klasse. Hele Gallust er læst efter Bojesens Udgave; af Horats er læst anden Bog af Brevene samt ars poetica; i Forbindelse med Læsningen af det første Brev er sat Gjennemgaaelse af den latinske Litteraturhistorie efter Tregder.

En Deel Tid er anvendt paa Studiet af Madvigs Grammatik; i Syntaren er læst Capitlerne om Infinitiv og dens Tider, om Supinum, Gerundium og Gerundivum, om Participierne, Tillæget om visse særegne Uregelmæssigheder i Ordforningen, om Conjunctionernes Brug til Ords og Sætningers Forbindelse, om de spørgende og nægtende Partikler, samt repeteret hele Formlæren indtil Orddannelselæren.

2 latinske Stile ere ugentlig udarbejdede hjemme (efter Heinrichsens Materialier. 2 H.) 1 Stil eller Version ugentlig paa Skolen; til nogle af dem ere efter Rettelserne givne verba dictata, som da ere lærte udenad. Tvende ugentlige Timer ere anvendte til mundtlige Stilevelser (efter Jagerslevs Materialier), afvexlende med latinsk Litteraturhistorie.

III Klasse. Cæsar de bello Gallico 5de Bog, Ciceros Taler pro Ligario, pro Dejotaro, pro Milone; Virgils Æneides 1ste Bog,

Madvig's latinske Grammatik fra Syntarens 1ste Afsnit Cap. 8 til 3die Afsnit Cap. 2 samt fra andet Tillæg til Syntaren indtil Metriken. Af Bøiningelæren er læst fra Cap. 2 til Cap. 6,

Jagerslevs Materialier, første Samling, ere lagte til Grund for Øvelserne i latinsk Stil, og er saaledes mundtlig gen gjennemgaaet fra S. 116 til S. 143 L, og skriftlig fra S. 69—112. Desuden ere enkelte extemporale Øvelser anstillede.

II Klasse. A, Cæsar de bello Gallico lib. III & IV. Ciceronis orat. I in Catilinam.

B, Cornel. Nepos: Thrasybulus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Thimotheus, Datames, Epaminoudas, Pelopidas, Agesilaus.

Madvig's Grammatik, begge Partier: Syntarens første Afsnit, Bøiningelæren Cap. 1—19.

I. Klasse. A, Borgens Læsebog p. 26—47.

Madvig's Udtog af Formlæren, med enkelte Forbigaaelser.

De i Læsebogen forekommende danske Stykker ere anvendte til Øvelse i skriftlig og mundtlig Stil,

Græsk.

Rector i øverste Klasse, Adjunct Adler i 3die og 2den Cl.

IV Klasse. Xenophens Anabasis er blevet læst den

første og anden Bog; af Homers Iliade 4de og 8de Sang.

I Kanges Grammatik er læst om Endelserne som Udtryk for Begreber, om Sammensætningen af Ord, om Partiklerne, samt af Formlæren repeteret det hele Affnit om Verber, Adverbier og Præpositioner (S. 65—183).

Nogle af Disciplene have ved Privatflid læst Adskilligt baade i Græsk og Latin paa egen Haand, og ere i særegne Tigger blevene examinerede deri.

III Klasse. 3die Sang af Iliaden, samt den 3die Bog af Herodot fra Cap. 53—110. Hele den etymologiske Deel af Kanges Grammatik og enkelte Affnit af Syntaren; alle Anmærkninger den episke Dialekt (det homeriske Sprog) angaaende ere noie gjennemgaaede og bragte i Anvendelse under Læsningen.

II Klasse. Øverste Parti har læst Arnesens Læsebog fra S. 20—44, og i 3die Bog af Herodot fra 25de til 54de Capitel. I Kanges Grammatik hele den etymologiske Deel, undtagen Anmærkningerne om den episke Dialekt, samt flere Affnit af Syntaren. Nederste Parti: de 17 første Sider af Arnesens Læsebog, i Grammatiken til Verba paa μ , men kun med enkelte af Anmærkningerne.

Hebraisk.

(Adjunct Thorup.)

IV Klasse. Øverste Parti: De 20 første Capitler af Exodus. Nederste Parti: Hele Genesis. Begge Partier have i Forening af Whittes Grammatik gjennemgaaet fra tiende Cap. § 74 og Grammatiken ud, samt desuden forskjellige Stykker saavel af Lærlæren som af Bøiningss- og Ord-dannelse-læren.

III Klasse. Øverste Parti: Genesis fra 8de—25de Cap. samt i Whittes Grammatik fra 6te Cap. § 15 til Ord-seiningss-læren S. 104.

Nederste Parti: de to første Capitler af Genesis samt Begyndelsesgrundene i Grammatiken efter Whittes Sproglaere.

Religion.

(Adjunct Thorup i de to øverste, Adjunct Jacobi i de to nederste Classer.)

IV Klasse. Krog-Meiers Lærebog fra § 116—153.

De 11 første Capitler af Joh. Evang. i Grundsproget. Kalkars Udsigt over Kirkehistorien forfra til § 15.

III Klasse. Bohrs Ledetraad fra § 116 og Lærebogen ud.

Matthæi Evang. paa Dansk forfra til Cap. 18.

Disciplen L. Kleisdorff af den mosaiske Bekjendelse er bleven examineret i sin Lærebog forfra og til det ottende Hovedstykke, samt i Bauers hebraiske Oldsager forfra og til andet Capitel.

II Klasse. A, Valles Lærebog fra S. 63 (den udvortes Gudsbjerkelse) til S. 110 (ottende Capitel); Herslebs større Bibelhistorie i Forbindelse med andet Parti forfra til 5te Periode. B, Lærebogen fra 4de Cap. — S. 65.

I Klasse. Af Valles Lærebog har øverste Parti læst de tre første Capitler og nederste de 2 første; begge Partier have læst Herslebs mindre Bibelhistorie indtil det nye Testamente og 5 Psalmer af den evangelist-kristelige Psalmebog.

Historie.

(Adjunct Adler i de 3 øverste Classer, Adjunct Salto i den nederste.)

IV Klasse. Frankrig, England, Tydskland fra Reformationen til vore Dage, hele Spanien, Portugal, Holland, Schweiz og Italien — deels efter Kosods større Lærebog, deels efter hans Udtog; samt repeteret det Meste af den gamle Historie. Den gamle Geographi er heelt gjenemgaaet efter Estrup og Königsfeldt.

III Klasse. Efter Kosfods større Lærebog hele Danmark, Sverrig, Rusland, Preussen og Polen; samt af den gamle Historie efter Langbergs Udgave af Kosod: Persiens, Grækenlands og Makedoniens Historie indtil disses Underkastelse under Romerne.

II Klasse. Efter samme Lærebog læst den gamle Historie indtil de romerske Keisere.

Alt det Fæste er blevet repeteret.

I Klasse. Af Kosfods „Fremstilling af Historiens vigtigste Begivenheder“ har øverste Parti læst forfra til Trediveaarskrigen; nederste Parti til Middelalderens Historie; En har kun læst forfra til Epaminondas samt Roms Historie til Krigen med Latinerne.

Geographi.

(Adjunct Adler i de 3 øverste Classer, Adjunct Salto i den nederste.)

IV Klasse. Efter Jørgensens Lærebog læst Tyrkiet, Grækenland, Asien, Afrika, Amerika og Australien.

III Klasse. Efter samme Lærebog: Amerika, Australien, den almindelige Indledning (Mathematisk og fysisk Geographi), Indledningen til Europa, samt Sverrig, Norge, Rusland, Polen, Preussen, Lydskland, Østerrig og Danmark.

II Klasse har læst det Samme, som 3die, undtagen Danmark.

I Klasse. Alle have læst Europa, undtagen Frankrig, efter Kosfods lille Geographi.

Mathematisk.

(Adjunct Salto i alle Classer.)

IV Klasse. I Geometri forfra til § 126 efter Bjørns Lærebog med enkelte Forandringer og Tillæg.

I Arithmetik forfra til Regning med Rodstørrelser Cap. 9, samt Læren om Proportioner Cap. 13, efter Berg; desu-

den Ligninger af 1ste Grad. I den sidste Tid er der tillige givet skriftlige Opgaver at løse hjemme 1 a 2 Gange om Ugen.

III Klasse. I Arithmetik forfra til Decimalbrot efter Berg, samt Bogstavregning. I Geometri forfra til § 7 (Rette Liniers Stilling mod Cirklen) efter Dyperrmann. De to Nederste i Classen have i Arithmetik blot gennemgaaet de 4 Regningsarter, forfra til fælleds Maal, efter Berg; i Geometri forfra til § 3 om Paralleler, efter Dyperrmann.

II Klasse. I Regning have B. Edmann og G. Friis gennemgaaet Ursins Regnebog fra Procentregning til Beræregning samt de 4 Regningsarter med Decimalbrot; den Sidste tillige Quadratsubdraging. J. Hagaard forfra Reguladetri i Brot til No. 15 i Dvelfeserempler efter samme Regnebog; A. Hviid Reguladetri i hele Tal og i Brot. L. Toede Dvelfeserempler i hele Tal og Brot, deels opgivne, deels efter Ursin.

I Klasse. I Regning er efter opgivne Exempler Regning med hele Tal og Broter bleven indøvet. Kun B. Bendtsen har alene regnet med hele Tal.

Naturhistorie.

(Adjunct Salto.)

I Klasse. Pattedyrene og Fuglene efter Drejers og Bramsens Lærebog.

II og III Klasse. Her er læst det Samme som i 1ste Klasse, kun noget fuldstændigere, og Beskrivelsen af det menneskelige Legeme er taget med.

Endsk.

(Adjunct Veth i alle Classer.)

IV Klasse. Hjorts Lærebog, 1 Cursus S. 1—194.

III Klasse. Samme Lærebog S. 1—131.

II Klasse. Samme Læsebog S. 1—53.

I Klasse. Riises lille Læsebog (A, S. 37—137.
(B, S. 1—37.

Hjortø større Grammatik er brugt i de to øverste Klasser, den mindre Grammatik af samme Forfatter i de to nedste. Til Indøvelse af Formlæren benyttedes Wolles Materialier. I Cl. 4 og 3 er skreven en Stil om Ugen.

Franck.

(Adjunct Jacobi i alle Klasser)

IV Klasse. Borrings Etudes littéraires forfra til S. 64, samt fra S. 154—174 og S. 242—256; Borrings Grammatik er repeteret forfra og læst videre til Hjælpeverbene, samt Orddannelselæren efter Prof. Abrahams's Grammatik. Borrings Stiløvelser ere gjennemgaaede fra 2den Afdeling til No. 41 (Stykkerne af de ulige Nummere). Engang om Ugen ere Disciplene blevne examinerede i det Pensum, de i Ugens Løb havde læst paa egen Haand.

III Klasse. A, Borrings Etudes litt. fra S. 109—192. Grammatiken repeteret forfra og læst til Syntaxis, samt Orddannelselæren efter Prof. Abrahams's Grammatik. Jagerslevs Materialier ere gjennemgaaede fra S. 31 (uregelmæssige Verber af 1ste Conjug.) til S. 44 (plaire). B, Borrings Læsebog for Mellemklasser fra S. 82—151; Gramm. forfra til uregelmæssige Verber af 3die Conjug. Jagerslevs Materialier fra S. 22 (regelmæssige Verber af 1ste Conj.) til S. 32 (uregelmæssige Verber af 2den Conj.). Begge Partier have læst 7de og 8de Bog af Télémaque.

4. Skolebibliotheket.

Bibliotheket har, efterat den i Efterretningerne for Skoleaaret 1846 meddeelte Fortegnelse var sluttet, modtaget følgende Tilvært, dels ved Forsendelser fra den Kongelige

Direction for Universitetet og de lærde Skoler, deels ved Indtjeb for den normerede Sum af Skolekassen:

Skoleprogrammer for Aaret 1845 fra

Aalborg Cathedralsskole: Nogle latinske Synonymer, bearbejdede af Overlærer Golding.

Aarhuus Cathedralsskole: Om den formale Dannelse, af Adjunct Rogind.

Aarhuus videnskabelige Realskole: Efterretninger om Skolen for Aaret 1844—45. Af Rector Nielsen.

Borgerdydsskolen paa Christianshavn: Om Realskolens Væsen. Af Mag. M. Hammerich, Skolens Forstander.

Beskestad lærde Skole: Leidarvisir til ad thekkja stjörnur. Fyrri parturinn. Saminn af B. Gunnlaugsfyni.

Frederiksborg lærde Skole: Prover af en Karebog i Verdenshistorien af Adjunct Königsfeldt.

Horsens lærde Skole: Efterretninger om Skolen for Aaret 1844—45 med adskillige derved foranledigede Bemærkninger. Af Overlærer Storm.

Kolding lærde Skole: Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad Virum Doctissimum, C. F. S. Alschevski, Professorem Berolinensem. Part. I.

Samme Skole (til Indvielsen af Skolens nye Bygning): Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie. Af Rector Mag. Jørgensen.

Metropolitanskolen: Efterretninger om Skolen for Aaret 1844—45. Af Prof. Rector Borgen.

Nykjøbing Cathedralsskole: In gravissimis rebus et vel in bello plurimum valere non fortitudinem modo et constantiam, verum et modestiam et temperantiam et honestatem, ex Aristidis exemplo, breviter monebat autor. — Fortsættelse af Catalogen over Cathedralsskolens Bibliothek. Af Rector Rosenbahl.

- Odense Cathedralsskole:** Græsk Accentlære, af Adjunct Wiehe.
- Randers lærde Skole:** Efterretninger om Skolen for Aaret 1844—45. Af Rector Dr. Thortsen.
- Ribe Cathedralsskole:** Tre Taler, holdte ved Rectorindsættelsen i Ribe Cathedralsskole den 23. April 1845 (af Biskop Tage-Müller, Professor Thorup og Rector Bendtsen). Udg. af Rector Bendtsen.
- Roskilde Cathedralsskole:** Om Accentuationens Gyldighed i de gamle Sprog. Af Etatsraad Rector Bloch.
- Rønne lærde og Real-Skole:** Efterretninger om Skolen for Aaret 1844—45 med indstroede Bemærkninger. Af Rector Mag. Whitte.
- Slagelse lærde Skole:** De Bremiske Erkebiskops Bestræbelser for at vedligeholde deres Høihed over den nordiske Kirke. Af Overlærer Thrige.
- Sorø Academies Skole:** Bidrag til Fortolkning af Aristoteles's Bøger om Staten. Anden Deel. Af Rector Dr. Bojesen.
- Det von Westenste Institut:** Efterretninger om Institutet for Aaret 1844—45. Ved G. H. Bohr, Skolens Bestyrer.
- Viborg Cathedralsskole:** Nogle Bemærkninger angaaende Underviisningen i Modersmaalet i de lærde Skoler. Af Rector Olsen.
- Vordingborg lærde Skole:** Oversigt over Europas Folketammer. Af Adjunct Lembcke.
- Saderslev lærde Skole:** M. T. Cicero's zweite Rede gegen den Verres, ins Deutsche übertragen und mit kurzen Erläuterungen versehen. Buch I, c. 21—39. Dritte Probe einer Uebersetzung der gesammten Reden gegen den Verres. Vom Rector Braunciser.

- Slensborg lærde Skole:** Versuch einer Beantwortung der Frage: Wie soll die Straußische Ansicht vom Christenthum aufgefaßt und widerlegt werden. Vom Rector Dr. Francke.
- Zusum lærde Skole:** Die nordische Sage von der Völungen und Gifungen. Vom Rector Dr. Schütt.
- Slesvig Domskole:** Ueber Magos Schicksale und die Begebenheiten vor der Schlacht bei Zama. Vom Dr. Huzdemann.
- Altona Gymnasium:** Ueber die Auflösung der numerischen Gleichungen. Vom Dr. Brandis.
- Glückstad lærde Skole:** Einige Bemerkungen über die lex Servilia repetunderum, von H. Hagge, Collaborator.
- Kiel lærde Skole:** Bericht ueber den Lehrgang der Kieler Stadtschule in dem Schuljahre 1844—1845. Vom Rector Dr. Lucht.
- Meldorf lærde Skole:** Ueber Gato den Aelteren und dessen Lebensverhältnisse. Von H. Dohrn, Dr. und Rector.
- Plön lærde Skole:** Zur Bestimmung der classischen Ausdrucks, vom Contr. Dr. Möller.

Liste over Examen artium 1845.

Lectionscataloger ved Kbh. Universitet og den polytechniske Læreanstalt. 1844—1845.

Indbydelseskrift til Kjøbenhavns Universitets Fæst i Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag. (Om de uvilkaarlige Livsyttringers Forhold til de vilkaarlige, og om deres Afhængighed af Nervesystemet. Af Prof. Eschricht. 1845.

J. C. Bornemann: Meditationes de natura et origine juris. Program i Anl. af Reformationensfesten ved Kjøbenhavns Universitet 1845.

- Indbydelseskrift til Festen paa Sorø Academi i Anl. af
S. M. Kongens Fødselsdag. (Undersøgelser om Herma-
phroditismens Tilværelse i Naturen. Af Lector Steen-
strup). 1844.
- Indbydelseskrift sammestedsfra i samme Anledning 1845.
(Om flere af den ældre Verdens religiøse Myther og
om deres Forhold saavel indbyrdes som til den høiere
Sandhed. Af Lector Hauch).
- J. P. Mynster: *Annalium Paulinorum adumbratio.*
(Program til Høitideligheden ved Biskop Gads Ind-
vielse). 1845.
- S. Brøchner: Om det jødiske Folks Tilstand i den per-
siske Periode. (Magisterdisputat). 1845.
- J. S. Sagen: *Wgtesfabet, betragtet fra et ethisk-historisk*
Standpunkt. (Licentiatdisputat). 1845.
- S. Lehmann: *De rationibus physiologicis et pathologicis*
humoris aquei oculi humani. (Licentiatdisputat). 1846.
- G. S. G. Lund: *De parallelismo syntaxis græcæ et la-*
tinæ usu casus genitivi demonatrato. (Magisterdispu-
tat). 1845.
- S. L. Povelsen: *Emendationes locorum aliquot Homeri-*
corum. (Magisterdisputat). 1846.
- L. L. Keumert: *De auscultatione obstetricia.* (Doctor-
disputat).
- N. Steen: *De vi et natura infiniti Mathematici.* (Ma-
gisterdisputat). 1845.
- Oversigt over det fgl. danske Videnskabernes Selskabs
Forhandlinger og dets Medlemmers Arbejder i Aaret
1845. No. 5—8.
- Regnskabs-Oversigt for Aaret 1844 over samtlige Stats-
Indtægter og Udgifter. Kbhvn. 1846.

- Budget for Aaret 1846 for samtlige Stats = Indtægter og Udgifter vedkommende Kongeriget Danmark og Hertugdømmerne Slesvig, Holsteen og Lauenborg med tilhørende Billaude. Kbhavn 1846. 4.
- A. S. Bergsøe:** Den danske Stats Statistik. II, 3. 1846.
- Th. S. Braslew:** Alm. Forfatter = Lexicon for Kongeriget Danmark med tilhørende Billaude. II. 3. 1845.
- C. Molbech:** Historisk Tidsskrift. VI, 1—2. 1845.
- J. S. Mansa:** Nørre Jylland Pl. 7.
- C. Funch:** Den videnskabelige Realskole i Aarhus (Beretning og Forslag) 1845.
- S. P. Selmer:** Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1845.
- J. E. Suhr:** Om Reformerne i de lærde Skoler. 1845.
- Beckers Verdenshistorie** ved J. W. Koebell, oversat af J. Riise. XII, 5—6. XIII, 1—6. 1845.
- Dansk Magazin, Tredie Række. II, 4.
- Dansk Ugeskrift, redigeret og udg. af J. F. Schouw. Anden Række. Nr. 182—208. 8de Bd.
- H. Stephani Thesaurus Græcæ lingvæ. Tertio edd. C. B. Hase, Guil. et Lud. Dindorpii. V, 6. VI, 5.**
- Sreunds Wörterbuch d. lateinischen Sprache. II, 2.**
- Paullys Real = Encyclopædie der classischen Alterthumswissenschaft. 47—56 Lieferung.**
- Verzeichniß der Bücher ic. welche zu haben sind in der Heinrichschen Buchhandlung in Leipzig. 94 Fortsetzung. 1845.
- Jahns Neue Jahrbücher für Philol. und Pädag. 43—46 Bd. 1845—46.**
- For Litteratur og Critik. Et Fjerdingaarskrift udgivet af Fyens Stifts literære Selskab. Redigeret af L. Helweg. V, 1—2.
- Vigerus de Græcæ dictionis idiotismis. Ed. G. Hermannus.**

M. A. Mureti variarum lectionum libri XVIII. Edd. Fr.

A. Wolfius et Faesius. 2 Voll.

M. A. Mureti opera omnia. Ed. C. H. Frotscher. Vol. 3.

L. Annæi Senecæ Opera. Ed. C. R. Fickert. 3 Voll.

Bibelen, udgivet af Chr. H. Raskar. 26—47 S. (4 Err.)

N. Teilmann, Stamtavle over Familien Teilmann. Kbhavn 1844 (Foræret af Forf.).

Programmer fra de preussiske Skoler og Gymnasier for 1844 og 1845.

Provindsen Brandenburg.

Berlin. 1844: Friedrich-Wilhelms Gymn. Director Ranke, de nubibus Aristophanis.

1845: Mechan. u. mathem. Probleme v. Prof. Schellbach.

1844: Königl. Realschule. Dr. Joachimsthal, über die Bedingung der Integrität.

1845: Dr. Huberdt, die Principien der Wahrscheinlichkeits-Rechnung.

1844: Joachimsthaler Gymn.: Rehdantz, vitæ Iphicratis, Chabriæ, Timothei.

1845: Giesebrecht de literarum studiis apud Italos primis medii ævi seculis.

1844: Friederich-Werdersche Gymn. Bescow, de Sedibus Cheruscorum.

1845: Dr. Richter, die Aristophanische Komödie.

1844: Gymnasium zum grauen Kloster. Dr. Müller, über proportionale Kreis-Potenzen.

1845: Dr. Keyde, über die Konstitution organischer Verbindungen. Zur Feier des Wohlthäter-Festes, v. Dr. Ribbeck.

1844: Real-Gymnasium. Dr. Busse, Kritik der Sprache.

1845: Kühn, die indogermanischen Völker.

Berlin. 1844: Collège - Royal Français. Lhardy, De Dialecto Herodoti.

1845: Weiland, Marii sept. cos. vita.

1844: Gewerbschule. Klöden, der Kaufmann des Mittelalters.

1845: Klöden, zur Geschichte des Oderhandels.

Brandenburg. 1844: Ritter = Akademie. Verfassung der Akademie.

1845: Blume, Director, Beyträge zur latein. Gram.

1844: Gymnasium. Schönemann, Theorie der höheren Congruenzen, deren Modul eine Primzahl ist.

1845: Täglichsbeck, zur Geschichte des Turnwesens.

Cottbus. 1844: Dr. Nauck, Cicero pro Archia, übersezt.

1845: Braune, Odyssee, Lib. 14, v. 1—60.

Frankfurt a. d. O. 1844: Heidler, Krit. Brief Platons Philebus betreffend.

1845: Poppo, Betantii Lexici Thucydidei. Suppl. 1.

Guben. 1844: Graser, libellus variarum lectionum e Cic. Tuscc.

1845: Sause, über Cleemanns Schulschriften.

Königsberg in der Neumark. 1844: Pfefferkorn, de Eloquentia apud Romanos.

1845: Haupt, die Staaten des Alterthums u. s. w.

Luzkau. 1844: Junghann, über die Potenzial-Functionen des 3ten Grades.

1845: Better, Gesch. der Kirchenverb. in der Niederlausitz, 4te Abth.

Neu-Ruppin. 1844: Lenhoff, Adn. ad Choephororum parodum.

1845: Krause, Zeigt sich die Menschheit in ihrer Geschichte als ein organisches Ganze.

- Potsdam.** 1844: Rigler, *Adn. ad Tibullum*, part. 3.
 1845: Mührmund, Probe einer Uebersetzung von Wolframs Parzival.
- Prenzlau.** 1844: Director Paalzow, der Gebirgsbau von Java.
 1845: Buttman, das Griechenthum und das jugendliche Alter.
- Sorau.** 1844: Klinkmüller, *De principatu Agathoclis*.
 1845: Dr. Moser, Gedanken über den Charakter der germanischen Welt.
- Züllichau.** 1844: Hanovius, *de Aristophanis Ampulla versuum corruptrice*.
 1845: Drei Reden des Directors Dr. Hanow.

Provincien Pommern.

- Cöslin.** 1844: *De Primordiis Ecclesiae Britannicae*.
 1845: Prof. Benzemann, Wer gehört zu den gebildeten Ständen.
- Greifswalde.** 1844: *Sacra Sæcularia*.
 1844 und 45: Glasewald, die Aechtheit des 2ten Briefs Petri. 2 Hest.
 1845: Zur Jubelfeier des Bürgermeisters Willroth.
- Neu Stettin.** 1844: Ueber die Auszubildung der jugendl. Phantasie.
 1845: Zwei Feier-Reden.
- Putbus.** 1844: Brehmer, über höhere geometrische Reihen.
 1845: Baumgardt, Ueber die Flora der Insel Rügen.
- Stargard.** 1844: Schirliz, die deutschen Waffennahmen.
 1845: Jahresbericht.
- Stettin.** 1844: Bonitz, *Obss. in Aristotel. Ethica*.
 1845: Friedländer, von der Bildung der hebräischen Nomina.

Stralsund. 1844: Freese, die Gleichheit der Pafedam. Bürger.

1845: Arndt, F., de Fractionibus continuis.

Proviñden Sachsen.

Wisleben. 1844: Genthe, Probe einer Bearbeitung des alten Gedichts der große Rosengarten zu Worms.

1845: Engelbrecht, Ueber die Lebens-Umstände des Aristoteles.

Erfurt. 1844: Schöler, Antrittsrede als Director.

1845: Mensing, die Anfangsgründe der symbolischen Geometrie.

Salberstadt. 1844: Heiland, de dialecto Xenophontea.

1845: Hense, de Euripidis persona apud Aristophanem.

Salle. 1844: Königl. Pädagogium. Voigt, Nugarum Grammaticarum Partic. I.

1845: Bürger auf der Schule, von Daniel, Dr.

Lateinische Hauptschule. 1844: Eckstein, Chronicon montis sereni. Part. I.

1845: ejusdem Part. II.

Klosterschule/Wisleben. 1844: Anton, de interp. locc. quibus siderum ment. facit Horatius.

1845: Bormann, Antiquitatum Lanuvinarum. Part. I.

Realschule im Waisenhanse. 1844: Ziemann, Ueber die Einheit des Unterrichts in Realschulen.

1845: Dr. Hankel, die Magnetisirung von Stahlnadeln.

Zeiligenstadt 1844: Burchard, chronol. Abriß der Kirchengesch. der sechs ersten Jahrhund.

1845: Andent. für die Verantwortlichkeit der Schule für das sittliche Gedeihn ihrer Schüler.

Magdeburg. 1844: Domgymnasium. Crusius, de notione τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ in N. T. obvia.

1845: Pax, Rede zur 1000-jährigen Feier Deutschl. Pädagogium zum Kloster. 1844: Merkel, metrisch-kritische Abhandlung über Apollonius Rhodius.

1845: Teetzmann de baptismo.

Merseburg. 1844: Rede zur Reformationsfeier.

1845: Hiecke, De partibus orationis.

Mühlhausen. 1844: Bestimmung der Kanten ic. eines Polyeders u. s. w., von Hartrodt.

1845: Mühlberg, über Hiphil u. Hithpael.

Naumburg. 1844: Schulze, die Erziehungslehre des Aristoteles.

1845: Silber, über den gotischen Dativ.

Nordhausen. 1844: Theiß, de bello Cyprio.

1845: Kramer, A., Ueber das Fouriersche Theorem.

Pforte. 1844: Keil, Sylloge Inscriptionum Boeoticarum.

1845: Bittcher, De Petri Abelardi Theologia.

Quedlinburg. 1844: Kallenbach, Ueber Geschichtserzählung der Griechen und Römer.

1845: Matthiae, Const. von den Griechischen Partikeln.

Salzwedel. 1844: Danneil, Geschichte des Gymnasiums, 6te Abtheil.

1845: Danneil, Schulnachrichten.

Schleusingen. 1844: Hartung, Beiträge zur populären Erklärung des Faust.

1845: Altenburg, Adnotatt. ad Lucretium Carum.

Stendel. 1844: Eichler, Ueber den Gebrauch der französischen Accente.

1845: Schrader, Etymologica.

Torgau. 1844: Rothmann, Proben aus einer Vorschule zur griech. Tragödie.

1845: Francke, Ueber das Princip der Erziehung.

Zeitz. 1844: Kahntii Symbolae Criticae in Cicer. Epistoll.

1845: Kießling, de enunciatis hypotheticis in lingua
Græca et latina.

Wittenberg. 1844: Schmidt, Director, der classische Schul-
unterricht auf den Gymnasien.

1845: Bernhardt, Magia naturalis von Porta.

Proviñden Schlesien.

Breslau. Kathol. Gymnas. 1844: Winkler, de Græco-
rum pronuntiatione.

1845: Wißowa, Director, Geschichte des Gymnasiums.

Elisabetan. Gymn. 1844: Weichert, Quæstionum Ly-
curgearum Spec.

1845: Kampmann, de In præpositionis usu Plantino.

Gymn. zu Maria Magdal. 1844: Schönborn, Rector,
Geschichte der Schule von 1400—1570.

1845: Elsner, Differenz der empirischen Naturforschung
und der Naturphilosophie.

Friedrichs-Gymn. 1844: Wimmer, Director, Lectio-
nes Theophrasteæ.

1845: Krinisch, Geschichte des Gymn.

Brieg. 1844: Kaiser, zur Geschichte des Gymnasiums.

1845: Mende, de infinitivo historico.

Glaß. 1844: Quæst. de locis legum Platon. Auct. Schramm.

1845: Schober, Director, Antrittsrede.

Gleiwitz. 1844: Heimbrod, M. T. Cicero ab a. u. 710—711.

1845: Böbel, Uebersicht der deutschen Literatur.

Glogau. Evangel. Gymn. 1844: Director Klopsch, das
Geschlecht von Schönau, 2te Abth.

1845: desselben Fortsetzung.

Kathol. Gymn. 1844: Seidel, Obs. ad Livii locos.

1845: Uhdolph, die Theorie des Sehens.

Görlitz. 1844: Anton, Director, *Doctrina de categoriis, quas statuerunt philoss.*

1844: Anton, Director, *Zur Gesch. des Gymnas.*

1844: Anton junior, *de Herbarto philosopho etc.*

1845: Anton, Director, *Zur Gesch. des Gymn.*

Girschberg. 1844: Klinge, Director, *Schulnachrichten.*

1845: Lucas, *Topogr. Euboeæ.*

Lauban. 1844: Schwarz, Director, *Festrede u. Schulnachrichten.*

1845: Wicher, *Ueber die geringen Resultate des Unterrichtes in der Mathematik.*

Leobschütz. 1844: Kahlert, *Taciti sententiæ de natura deorum.*

1845: Director Kruhl, *Trauerrede über Frid. Wilh. 3.*

Liegnitz. Ritterakademie. 1844: Meyer, *Naturgesch. Unterricht.*

1845: Gent, *die Brechung der Lichtstrahlen im Prisma.*

Stadt-Gymn. 1844: Mathæi, *Ueber Kettenbrüche und ihre Anwendung.*

1845: Matthæi, *Theorie der specifischen und latenten Wärme.*

Weisse. 1844: Otto, *de Aristophanis nubium consilio.*

1845: Kastner, *über Sagen, namentl. Schlesiens.*

Wels. 1844: Director Lange, *Obss. in Iliadis lib. 2.*

1845: Lindau, *Kritische Bemerk. zu Horaz.*

Oppeln. 1844: Häbler, *über die Entwicklung des deutschen Städtewesens.*

1845: Director Dr. Stimmer, *de sermonis lat. breuiloquentiæ quodam genere.*

Ratibor. 1844: König, *das leibliche Leben des Menschen.*

1845: Keller, *de Cic. orat. pro Marcello.*

Sagan. 1844: Hildebrand, *Nexus sententiarum Lælii.*

1845: Kayser, *Quæstionum Tragicarum Par. 1.*

Schweidnig. 1844: Brueckner, Cicero num Catilinam
repetund. reum defendit?

1845: Held, Director, Comm. de vita Agricolaë.

Provincien Westphalen.

Arensberg. 1844: Hoeggerath, De Aeschyli Supplicibus.

1845: Fisch, über die regelmäßigen Körper.

Bielefeld. 1844: Hinzpeter, de interpretatione Novi Test.
Græci in Gymnasiis.

1845: Schütz, Der Kampf Arjuna's mit dem Keraten,
aus dem Sanskrit übersetzt.

Coesfeld. 1844: Hüppe, Bruchstück aus der Geschichte der
deutschen Nationalliteratur.

1845: Rump, Director, einige stereometrische Aufgaben.

Dortmund. 1844: Thiersch, Director, Beschreib. des
300jährigen Jubiläums des Gymnasiums.

1845: Hildebrand, Glossarii latini fragmentum.

Ham. 1844: Trossii de codice, quo amplissimus Phæ-
dri paraphrastes continetur, olim Wisseburgensi, nunc
Guelpherbytano, Epistola.

1845: Sternii Symbolæ ad grammaticam Romanorum
poeticam.

Herford. 1844: Werther, die circensischen Spiele der Römer.

1845: Knochius, Reliquiæ auctorum qui choliambis
usi sunt Græcorum.

Minden. 1844: Zellmer, Festrede.

1845: Buch, De Romanæ reipublicæ forma.

Münster. 1844: Stieve, Director, Ueber die Rithardsche
Methode.

1845: Boner, Trigonometrische Aufgaben über das
Dreieck mit äquidifferenten Seiten.

Paderborn. 1844: Schwubbe, *Dissertatio de gentium cognitione Dei.*

1845: Bade, *Geschichte des Gymnasiums v. 795—1609.*

Recklinghausen. 1844: Pünning, über das Lateinische in der deutschen Sprache, zunächst in etymologischer Rücksicht.

1845: Nieberding, *de fragmentis quibusdam a Nicol. Perotto suppositis.*

Siegen. 1845: Bürger = u. Realschule. H. Schütz, über das Siegerländer Sprachidiom.

Soest. 1844: Vorwerk, *Beitrag zur Geschichte von Soest.*
1845: Koppe, zwei Beiträge zur *Elementar-Mathematik*, und das frühere *Gymnasial-Gebäude*, vom Director Pape.

Provinzen Rheinland.

Aachen. 1844: Menge, *Rede zur Geburtsfeier des Königs.*

1845: Schoen, *Direkt., Schulnachrichten.*

Bedburg. *Ritter-Akademie* 1844: Bone, über den deutschen und philosophischen Unterricht.

1845: Becker, *de Aetoliæ finibus ac regionibus.*

Bonn. 1844: Biedermann, *Direktor*, über das Nützlichkeits-Princip.

1845: Freudenberg, *Vindiciarum Virgilianarum spec.*

Cleve. 1844: Fleischer, *Horatii Flacci poesis lyrica.*

1845: Driesen, *vita Fabii Quintiliani.*

Coblenz. 1844: Dominicus, *de Appiano Rerum Romanarum scriptore Graeco.*

1845: Höchsten, *La Langue française, considérée comme partie d'enseignement de nos colléges.*

Düren. 1844: Elvenich, *Uebers. der Ereignisse in Italien seit dem Untergange des weströmischen Reiches.*

1845: Mem, de jure Romano Magistratum accusandorum.

Duisburg. 1844: Knebel, Direktor, de memorabili signo eburneo nuper effosso.

1845: Fulda, Emploi du Mode.

Düsseldorf. 1844: Krahe, über das Bewußtsein der Sünde und Erlösungsbedürftigkeit der Griechen u. Römer.

1845: Kiesel, Direktor, de Horatii „justum et tenacem.“

Elberfeld. Gymnasium 1844: Eichhoff, interimist. Director, Schulnachrichten. Dr. Völker, de Galli poetae vita et scriptis.

1845: Bouterwek, Direktor, über Caedmon den ältesten angelsächsischen Dichter.

Real- u. Gewerbe-Schule 1844: Fuhrrott, Bedeutung des naturgeschichtlichen Unterrichts an Realschulen.

1845: Herrig, Essay on Merlin the Magician.

Emmerich. 1844: Deberich, Drusus in Unter-Germanien.

1845: Dillenburg, Direktor, Horatiana. Part. II.

Essen. 1844: Eadenbach, Prolegomena ad Virgillii Aeneidem.

1845: Wilberg, Geschichte des Gymnasiums.

Köln. Kathol. Gymn. 1844: Grysar, Prolegomena ad Cic. libros de officiis.

1845: Ley, über die Auflösung der Ausgaben des Apollonius von dem bestimmten Schutte.

Friedrich-Wilh. Gymn. 1844: Schulnachrichten.

1845: Lorenz, Annotat. in Titi Livii lib. V.

Kreuznach. 1844: Art, Direktor, Rede und Schulnachrichten.

1845: Seyffert, Loci aliq. in Taciti Agricola emendati.

Münstereifel. 1844: Katsfen, Direktor, Schulnachrichten.
Hagelküten, über die Bildung des Herzens.

1845: Mohr, Comment. de loco orationis in Andro-
tionem Demosth.

Saarbrücken. 1844: Esfermann, über die Electricitäts-
vertheilung in offenen galvanischen Säulen, u. s. v.

1845: Waßmüth, Platonis de virtute doctrina.

Trier. 1844: Schneemann, Rerum Trevericarum Com-
ment.

1845: Wytttenbach, Direktor, aus der Geschichte Triers.

Wesel. 1845: Bischoff, Direktor, Obs. in Taciti Anna-
lium lib. I.

Weglar. 1844: Christoph, Diss. de Ciceronis Philippica
nona.

1845: Fritsch, de casuum obliquorum origine et natura.

Proviuden Preussen.

Braunsberg. 1844: De verbalibus quibusdam dubiæ
originis nominibus in men et mentum exeuntibus
discept. alt. Auctore Lingnau.

1845: 1. Vier und fünfzig trigonometrische Aufgaben über
das rechtwinkl. Dreieck. 2. Auch das schiefe Parallele-
pipedium wird unter Bedingungen durch die Diagonalebene
in 2 congruente dreiseitige Prismen getheilt. Vom Oberl.
Dr. Lilienthal.

Conig. 1844: Quæstiones de adjectivis græcis, quæ
dicuntur, verbalibus. Scr. Dr. Moississtzig.

1845: Ueber Real = Classen und ihre Verbindung mit
Gymnasium; Statuten und Disciplinar = Gesetze für das
Gymnasium. Von Dir. Dr. Bryggemann.

Culm. 1844: Schulnachrichten für das Jahr 1843—44.
Von Direktor K. Richter.

1845: Eine mathemat. Aufgabe, bearbeitet vom Dr. Lufser.

Danzig. 1844: *Lectiones Abulpharagianæ*, vom Oberl. Koeper.

1845: *Anacoluthorum Platoniorum spec. tert.* Von Dir. Dr. Engelhardt.

Deutsch-Crone. 1844: Ueber den gegenwärtigen Standpunkt des Progymnasii in Dt. Crone. Von Dir. Malkowsky.

1845: Ueber die socratische Lehrmethode und deren Anwendbarkeit beim Schul-Unterricht. Von Gymn. Lehrer Weierstraß.

Elbing. 1844: Ueber die Antigone des Sophokles. Von dem Oberl. Richter.

1845: Leitfaden für den Unterricht in den Elementen der Botanik. Von dem Oberl. Scheibert.

Gumbinnen. 1844: *Observationes in Horatii Carminum aliquot locos.* Von Prof. Petrenz.

1845: Beobachtungen über das Abiturienten-Prüfungs-Reglement vom 4ten Juni 1834. Vom Oberlehrer Dr. Hamann.

Königsberg. 1844: Kneiphöf. Stadt-Gymn. *De constructione particulæ quum.* P. I. Von Prof. Fabian.

Altstäd. Gymnas. Num Homero fabula Aeropes Cretensis nota fuerit. P. I. Von Oberl. Nitka.

Königl. Friedrichskollegium. Ueber den Schulunterricht in Gesprächform. Von Dir. Gotthold. Die epeirische Dynastie. Von Prof. Dr. Merleker.

1845: Königl. Friedrichskollegium. *De vocabulo Δοο.* P. II. von Dr. Zander.

Kneiphöf: Stadt-Gymn. Beitrag zur Culturgeschichte Hispaniens. P. I. Vom Oberl. Dr. Wichert.

Altstäd. Gymn. Beiträge zur Geschichte der Völkerwanderung. I. Von dem Gymnasiallehrer Dr. Möller.

Lyck. 1844: Ueber die *Κήρυκες* bei Homer. Vom Oberlehrer Kofka.

1845: Bemerkungen über die Ruthardt'sche Methode. Vom Dir. Fabian.

Marienwerder. 1844: Bemerkungen über den mathematischen Unterricht auf Gymnasien. Von Prorektor Dr. Gütschaff.

1845: De præcisis jurandi formis Græcorum et Romanorum. Von Oberlehrer Dr. Schröder.

Rößel. 1844: De populi Romani, in tribus, curias et ce turias divisi, suffragiorum ferendorum ratione in comitiis. Von Oberlehrer Kraynicki.

1845: Notizen über das ehemalige Augustinerkloster in Rößel. Von Director Dr. Dittfi.

Rastenburg. 1844: De græci sermonis paullo post futuri forma atque usu. Von Oberl. Dr. Jansen.

1845: De perfecti temporis et plusquamperfecti formis Homericis. Von wissenschaftl. Hülfsl. Lehrer Kosch.

Thorn. 1844: In Ciceronis Oratore quæ sit disputationis in partes descriptio. Von Prof. Dr. Paul.

1845: De Recuperatoribus ad T. Livii locum l. 26. c. 48 § 8—10. Von Prof. Dr. Kühnast. Vortrag, gehalten bei der Eröffnung des Turnplatzes, von Dir. Kauber.

Tilsit. 1844: Die Würde der Schlosshauptleute und ihr Verhältniß zu den Magistraten der kleinen Städte im Herzogthum Preußen. Von Fr. Schneider.

Provincien Posen.

Bromberg. 1844: Eine Tragoedie von Lord Byron in ihrem innern Zusammenhange entwickelt. Von Dr. Röttscher.

1845: Ueber den Gegensatz des Pantheismus und des Deismus in den vorchristlichen Religionen. Von Director Deinhardt.

Lissa. 1844: *Oratio ad celebrandum diem natalem Frederici Guilelmi IVti habita ab Ed. Olawsky.*

1845: *Der polynomische Lehrsatz für beliebigen Exponenten.* Vom Prof. v. Putiatycki.

Meseritz. 1844: *Bestimmung der absoluten Intensität der magnetischen Erdkraft.* Vom Lehrer Hahurieder.

1845: *Beitrag zur Charakteristik der polnischen Sprache.* Vom Lehrer C. A. Knorr.

Posen. 1841: *Friedrichs-Wilhelms Gymnas. De aliquot Horatii carminibus commentatio critica.* Prof. Martin.

1845: *Dipterologische Beiträge.* Prof. Dr. Loew.

1844: *Königl. Marien-Gymn. Schulnachrichten vom Dir. Dr. Prabucki.*

1845: *Ideen zu einer Organisation des Schulwesens.* Von Oberl. Spiller.

Trzemefino. 1844: *De Ciceronis fragmentis.* Vom Oberl. Dr. Schneider.

1845: *Welches ist der Sinn des platonischen Τὰ αὐτῶν πράττειν?* Vom Oberl. Dr. Dgienski.

Disciplenes Bibliothek, til hvilket dog ikke alle Disciple bidrage, har i indeværende Skoleaar havt en Indtægt af 26 Rbd., som er bleven anvendt til at afbetale paa Boghandlernes og Bogbinderens Regning til et Beløb af 29 Rbd. 63½ ø., saa at Bibliotheket for Tiden har en Underbalance af 3 Rbd. 65½ ø., som dog omtrent vil kunne dækkes ved de endnu resterende Kontingenter.

Følgende Bøger ere i det nævnte Tidrum tilkomne, hvoriblandt de med * betegnede ere skænkede af Disciple: Slottet ved Rhinen. Roman af Gauch. 2 Dele. Danske Ordspog og Mundheld af Grundtvig.

Jngemanns samlede Skrifter, 4de Ufd.

Steffens Volkskalender 1846.

Gubitz Volkskalender 1846.

Shakspeares dram. Værker, 3—7 Lev.

Nye Eventyr af H. E. Andersen.

Den i Vesterhavet af Biernatki ved A. Leth.

Baggesens danske Værker, 1—7 H.

Improvisatoren af H. E. Andersen.

*Efterretninger om Nibe Domkirke ved Frost.

*1 Bind af Heibergs udvalgte Skrifter.

*Nordiske Oldsagn af Dehlenschläger.

*1 Bind af Lodes udvalgte Skrifter.

5. Stipendier og Legater.

Ved den kongelige Universitets- og Skoledirektionens Skrivelse af 8. November 1845 var Fordelingen af Beneficier for det nu tilendebragte Skoleaar saaledes approberet:

A, Høieste Stipendium, 50 Rbd.

1. L. O. Kjær	}	at udbetale 25 Rbd., at oplægge 25 Rbd.
2. C. A. Glensborg		
3. C. S. Thurah		

B, Mellemsste Stipendium, 35 Rbd.

4. C. J. S. B. Juel	}	at udbetale 15 Rbd., at oplægge 20 Rbd.
2. V. C. Koch		
3. J. J. Kjær		
4. L. Kleisdorff		
5. S. J. Pontoppidan		
6. J. Jørgensen		
7. J. Borchsenius		

C, Laveste Stipendium, 20 Rbd.

1. S. E. M. Randrup	}	
2. S. S. Seilberg	}	
3. T. M. Solst	}	
4. J. Aagaard	}	at udbetale 10 Rbd., at
5. V. A. Esmann	}	oplægge 10 Rbd.
6. C. A. Svind	}	
7. L. L. Tvede	}	

D, Fri Underviisning.

A. C. Riis.

De tvende Portioner af det Moltkefke Legat, som ere tillagte Ribe Cathedralstole, oppebæres for Tiden af Disciplene S. E. M. Randrup og V. A. Esmann.

Den offentlige Examen

i

Ribe Cathedralsskole for Aaret 1846
afholdes i følgende Orden:

Mandagen den 27. Juli.

Første Bærelse.

8 — 11 Latin Cl. 4.
2 — 5 Tydsk) Cl. 4.
Fransk)

Andet Bærelse.

8 — 10½ Historie) Cl. 3.
Geographi)
10½ — 12 Fransk Cl. 3.
2 — 4 Hebraisk Cl. 3.

Tredie Bærelse.

8 — 10 Dansk) Cl. 2.
Regning)
10½ — 12 Historie) Cl. 1.
Geographi)
2 — 4 Historie) Cl. 2.
Geographi)

Tirsdagen den 28. Juli.

Første Bærelse.

8 — 12 Historie) Cl. 4.
Geographi)
2 — 4 Græsk Cl. 4.

Andet Bærelse.

8 — 10½ Latin Cl. 3.
10½ — 12 Tydsk Cl. 3.
2 — 5 Arithmetik) Cl. 3.
Geometri)

Tredie Bærelse.

8 — 10 Tydsk) Cl. 2.
Fransk)
10½ — 12 Religion Cl. 1.
2 — 3 Religion Cl. 2.
3 — 5 Latin Cl. 2 (1).

Onsdagen den 29. Juli.

Første Bærelse.

8 — 10½ Religion Cl. 4.
10½ — 12 Dansk Cl. 4
2 — 5 Arithmetik) Cl. 4.
Geometri)

Andet Bærelse.

8 — 10½ Græsk) Cl. 3.
10½ — 12 Naturhist.)
2 — 4 Religion Cl. 3.

Tredie Børelse.

8 — 9 Naturhistorie Cl. 2.

9 — 11 Tydsk Cl. 1.

2 — 4 Dansk Cl. 1.

Torsdagen den 30. Juli.

Første Børelse.

Andet Børelse.

8 — 10 Gebraiſk Cl. 4

8 — 10 Dansk Cl. 3.

Tredie Børelse.

8 — 9 Græsk Cl. 2.

9 — 10½ Naturhistorie) Cl. 1.
Regning)

11 — 12 Gymnastik i alle Classer.

Fredag den 31. Juli Kl. 8 Translocation.

(De skriftlige Prover, nemlig dansk og latinſk Stil, latinſk Verſion ſamt Kalligraphi, foretages i den foregaaende Uge).

Saar ſkeer ingen Dimiſſion til Univerſitetet.

Tirsdagen d. 1. September Form. Kl. 8 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte nye Disciple, og Onsdagen d. 2. September tager Skolen igjen ſin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Børgere ſamt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære Examen med deres Nærværelse.

Ribe Cathedralſkole den 18. Juli 1846.

C. S. A. Wendtſen.